

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ**

Інститут екологічної економіки і менеджменту

Кафедра обліку і аудиту

Пояснювальна записка

до дипломної роботи магістра
на тему:

**Організація обліку та аналізу розрахунків з
дебіторами і кредиторами
на “ТзОВ “Рітейл Україна”**

Виконав: студент VI курсу,
групи ОА-61м
Спеціальності 071 “Облік і оподаткування”
Медицький О.Г.

Керівник к.е.н., доц. Мандрик В.О.

Рецензент к.е.н., доц. Гуль І.Г.
(прізвище та ініціали)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ

Інститут _____ екологічної економіки і менеджменту _____
Кафедра _____ обліку і аудиту _____
Освітнього ступеня _____ магістр _____
Спеціальність _____ 071 «Облік і оподаткування» _____

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри обліку і аудиту

_____ 2024 року
«___» _____

З А В Д А Н Н Я
НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

_____ Медицький Олег Григорович _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Організація обліку і аналізу розрахунків з дебіторами і кредиторами у ТзОВ “Рітейл Україна”

керівник роботи Мандрик Василь Олегович к.е.н., доц. _____

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від “02”11. 2023 р. №С-657.

2. Термін подання студентом роботи 19.01.24р.

3. Вихідні дані до роботи Установчі документи ТзОВ “Рітейл Україна”, наказ про обікову політику, фінансова, статистична, податкова звітність ТзОВ за 2020-2022рр., облікові реєстри, навчально-методична література, нормативно-правова база.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Вступ. Розділ 1. Теоретичні засади обліку, аналізу розрахунків з дебіторами і кредиторами. Розділ 2. Сучасний стан та удосконалення обліку для забезпечення управління розрахунків з дебіторами і кредиторами на ТзОВ “Рітейл Україна”. Розділ 3. Аналіз розрахунків з дебіторами і кредиторами на ТзОВ “Рітейл Україна”. Висновки і пропозиції.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) Лист 1 Фінансово-економічні показники діяльності ТзОВ “Рітейл Україна” за 2020-2022 рр. Лист 2 Аналіз стану і структури дебіторської заборгованості на ТзОВ “Рітейл Україна” за 2020-2022 роки. Лист 3. Аналіз оборотності дебіторської заборгованості на ТзОВ “Рітейл Україна” за 2020-2022 роки. Лист 4. Аналіз динаміки структури кредиторської заборгованості ТзОВ “Рітейл Україна” у 2020-2022 роки. Лист 5. Аналіз співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості ТзОВ “Рітейл Україна” Лист 6. Порівняльний аналіз дебіторської і кредиторської заборгованості ТзОВ “Рітейл Україна” у 2022 році, тис.грн.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
X	X	X	X
X	X	X	X
X	X	X	X
X	X	X	X
X	X	X	X

7. Дата видачі завдання 03.11.2023р.Керівник роботи _____
(підпис)Мандрик В.О.
(прізвище та ініціали)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вступ	03.11.23р.- 10.11.23р.	Виконано
2	Розділ 1. Теоретичні засади обліку, аналізу розрахунків з дебіторами і кредиторами.	11.11.23р.- 29.11.23р.	Виконано
3	Розділ 2. Сучасний стан та удосконалення обліку для забезпечення управління розрахунків з дебіторами і кредиторами на ТзОВ "Рітейл Україна".	30.11.23р.- 12.12.23р.	Виконано
4	РОЗДІЛ 3. Аналіз розрахунків з дебіторами і кредиторами на ТзОВ "Рітейл Україна".	13.12.23р.- 07.01.24р.	Виконано
5	Висновки	08.01.24р.- 19.01.24р.	Виконано

Студент _____
(підпис)Медицький О.Г.
(прізвище та ініціали)Керівник роботи _____
(підпис)Мандрик В.О.
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Магістерська робота виконана на фактографічній інформації, що характеризує виробничо-господарську та природоохоронну діяльність ТзОВ “Рітейл Україна” за 2020 -2022 рр.

Об’єктом дослідження є обліково-звітний і контрольно-аналітичний процеси на підприємстві. Предмет дослідження – облік та аналіз розрахунків з дебіторами і кредиторами ТзОВ “Рітейл Україна”. Мета дослідження – визначення основних напрямів удосконалення методології й організації обліку та аналізу розрахунків з дебіторами і кредиторами підприємства та виявлення резервів підвищення ефективності їх використання в сучасних умовах ринкової економіки України та умовах воєнного стану і євро інтеграційних процесів.

За результатами магістерського дослідження сформульовані шляхи вдосконалення обліку і аналізу розрахунків з дебіторами і кредиторами.

Загальний обсяг роботи – 83ст. Вона складається з вступу, трьох розділів, висновків, 12 рисунків, 31 таблиць, 52 використаних літературних джерел.

Ключові слова: розрахунки з дебіторами і кредиторами, фінансово-господарська діяльність, природоохоронна діяльність, обліково-звітний процес, контрольно-аналітичний процес, облік, аналіз, аудит.

ANNOTATION

Master’s work is done on the factual information that describes the production and economic, and environmental activities of the TzOV “Riteyl Ukrayina” for 2020 -2022 years.

The research object is accounting and reporting, control and analytical processes at the enterprise. The research subject is the accounting and analysis of settlements with debtors and creditors of the TzOV “Riteyl Ukrayina”. The purpose of diploma work is the determining the main directions of improvement the methodology and organization of accounting and analysis of settlements with debtors and creditors of the enterprise and the detecting the reserves for improving the efficiency of their use in the current conditions of market economy of Ukraine and and conditions of martial law and Euro integration processes.

The results of the master's researching formulated ways to improve accounting and analysis of settlements with debtors and creditors.

Total volume of work 83 pages. It consists of an introduction, three chapters, conclusions, 12 pictures, 31 tables, a list of 52 used literary sources.

Keywords: settlements with debtors and creditors, financial and economic activity, environmental activity, accounting and reporting process, control and analytical process, accounting, analysis, audit.

Зміст

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ І КРЕДИТОРАМИ.....	8
1.1 Економічна сутність і класифікація розрахунків з дебіторами і кредиторами	8
1.2 Економіко-правовий аналіз нормативної бази з обліку розрахунків з дебіторами і кредиторами	13
Висновки до розділу 1.....	18
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ І КРЕДИТОРАМИ НА ТЗОВ “РІТЕЙЛ УКРАЇНА”	19
2.1 Фінансово-економічна характеристика ТЗОВ “Рітейл Україна” та його природоохоронної діяльності	19
2.2 Практичні аспекти ведення обліку розрахунків з дебіторами і кредиторами.....	36
2.3 Пріоритетні напрями удосконалення обліку розрахунків з дебіторами і кредиторами	39
Висновки до розділу 2	44
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ І КРЕДИТОРАМИ НА ТЗОВ “РІТЕЙЛ УКРАЇНА”	45
3.1. Методичні прийоми аналізу розрахунків з дебіторами і кредиторами	45
3.2. Оцінка результатів аналізу розрахунків з дебіторами і кредиторами	49
3.3. Напрями оптимізації аналізу розрахунків з дебіторами і кредиторами на ТЗОВ “Рітейл Україна”	62
Висновки до розділу 3.....	73
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	76
ДОДАТКИ.....	83

ВСТУП

Актуальність теми. Розрахунки за дебіторськими та кредиторськими зобов'язаннями представляють собою одну з ключових і цікавих галузей бухгалтерського обліку, де економічні та юридичні відносини між суб'єктами господарювання взаємо переплітаються. Завжди важливо правильно оцінювати роль та важливість обліку розрахунків з дебіторами та кредиторами, особливо в контексті ухвалення Верховною Радою України законів та нормативно-правових актів, які регулюють перспективи міжнародних економічних відносин України. Деякі підприємства можуть не приділяти належної уваги правильності та ефективності обліку розрахунків зі своїми боржниками.

Мета і завдання дослідження. Мета цього дипломного дослідження полягає у розгляді широкого спектру можливостей для вдосконалення методології та системи обліку та аналізу розрахунків з боржниками з метою покращення їх ефективності в контексті сучасних ринкових умов.

Для досягнення цієї загальної мети передбачено наступні завдання:

- провести глибокий теоретичний аналіз обліку розрахунків з боржниками, включаючи вивчення економічних основ, сутності та значення цього процесу, а також оцінку чинного законодавства;
- провести докладну оцінку фінансового стану та природоохоронних заходів Товариства з обмеженою відповідальністю “Рітейл Україна”;
- вивчити систему обліку розрахунків з боржниками в Товаристві з обмеженою відповідальністю “Рітейл Україна” з точки зору її структури та функціонування;
- розробити конкретні пропозиції щодо оптимізації виробничо-господарської діяльності Товариства з обмеженою відповідальністю “Рітейл Україна”.
- надати рекомендації для покращення системи обліку розрахунків з боржниками, зокрема, щодо впровадження сучасних практик та інструментів.

– сформулювати конкретні стратегії для покращення процедур проведення аналізу розрахунків з боржниками в ТЗОВ “Рітейл Україна” у відповідності до сучасних стандартів та вимог ринку.

Об’єкт і предмет дослідження. Ця дипломна робота спрямована на аналіз та побудову системи обліку розрахунків з боржниками для ТЗОВ “Рітейл Україна”. Об’єктом дослідження є саме ТЗОВ “Рітейл Україна”.

Методи дослідження. Під час обробки теоретичної бази для дипломного дослідження, яке стосується бухгалтерського обліку та аналізу розрахунків з боржниками в контексті ТЗОВ “Рітейл Україна”, було використано різноманітні методи: методи індукції та дедукції використовувалися для логічного аналізу та систематизації теоретичних питань, пов’язаних з обліком боргових зобов’язань; методи аналізу та синтезу застосовувалися для об’єднання та узагальнення інформації, що стосується бухгалтерського обліку розрахунків з боржниками; діалектичний метод, хронологічний підхід та системний аналіз використовувалися для кращого розуміння розвитку та організації обліку і аналізу боргових зобов’язань; методи порівняння, групування, побудови графіків і діаграм були використані для ілюстрації та аналізу структури і динаміки розрахунків з боржниками.

Джерела інформації. Під час написання цієї дипломної роботи використовувалися наукові публікації провідних вітчизняних та зарубіжних вчених, що стосуються проблематики розрахунків з боржниками. До авторів таких публікацій відносяться Галушко О.С, Кірейцева Г. Г., Ковальчук К.Ф., Мниха Є. В., Гуня В.О., Спільник І.В., Дєєва Н.М., Голова С. Ф., Дедікова О.І., Н. М. Ткаченко та інші.

Дипломна робота базувалася на чинних нормативно-правових актах, таких як інструкції, кодекси, закони та інші, які регулюють предмет дослідження. Також використовувались відповідні публікації з періодичних журналів, таких як “Дебет-Кредит” та “Все про бухгалтерський облік”. Додатково, була проаналізована фінансова звітність ТЗОВ за 2020-2022 роки.

Практичне значення одержаних результатів. Запропоновані у дипломному дослідженні рекомендації можуть бути корисні не тільки для підприємств у сфері роздрібно́ї торгівлі (рітейлу).

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ І КРЕДИТОРАМИ

1.1 Економічна сутність і класифікація розрахунків з дебіторами і кредиторами

Сучасні умови ринкових відносин покладають на господарства додаткову відповідальність та важливість у процесі ухвалення стратегічних управлінських рішень з метою оптимізації розрахунків з боржниками. Зміни у рівні дебіторської та кредиторської заборгованості суттєво впливають на фінансовий стан Товариства з обмеженою відповідальністю. З урахуванням цього, важливо систематично відстежувати та аналізувати стан розрахунків.

Заборгованість в ТЗОВ виникає внаслідок проведення безготівкових розрахунків з клієнтами, підрядниками, регулюючими органами та органами соціального захисту. Формування дебіторської та кредиторської заборгованості обумовлене різницею у часі між поставкою готової продукції, наданням послуг, отриманням цінностей і так далі, та часом, необхідним для їхнього погашення. Великі суми дебіторської та кредиторської заборгованості можуть впливати на розподіл оборотних коштів.

Визначення поняття "дебіторська заборгованість" зазнало численних змін і розвитку як в Україні, так і в інших країнах. Навіть у сучасний період, в науковому і законодавчому середовищі не існує однозначної і загальноприйнятої інтерпретації цього поняття. Протягом тривалого часу визначення та трактування дебіторської заборгованості зазнавало змін, доповнень і уточнень. Незважаючи на це, майже всі експерти згодні, що дебіторська заборгованість пов'язана з поняттями кредиту, позики, боргу та

розстрочки. У таблиці 1.1 наведені найбільш розповсюджені інтерпретації суті та змісту дебіторської заборгованості, які, на нашу думку, належать до найбільш актуальних інтерпретацій цього поняття.

Таблиця 1.1

Визначення дебіторської заборгованості в різних джерелах

№	Джерело	Тлумачення поняття “дебіторська заборгованість”
1	П(с)БО 10 п. 4 “Дебіторська заборгованість”	Сума заборгованості дебіторів на певну дату
2	П(с)БО 13 п. 4 “Фінансові інструменти”	Сума, що виникає внаслідок надання коштів, продажу інших активів, робіт, послуг безпосередньо боржникові та не є фінансовим активом, призначеним для перепродажу
3	МСБО 39 п. 9 “Фінансові інструменти: визнання та оцінка”	Це похідні фінансові активи з фіксованими платежами, які підлягають визначенню та не мають котирування на активному ринку
4	Гнатенко Є.П.	Розмір неспроможності суб'єкта підприємницької діяльності виконати грошові зобов'язання перед підприємством після настання встановленого договором строку оплати їх
5	Єдинак Т.С.	Це матеріальні ресурси, не оплачені контрагентами, або готівка, що вилучена у підприємства
6	Коновалова К.Т., Макарова А.С.	Одна з найважливіших складових кредитної діяльності підприємства, як один з елементів для розрахунку показників її результативності
7	Хомик М.А.	Це боргові права до покупців
8	Ткаченко Н.М.	Це фінансовий актив, який є контрактивним правом отримувати грошові кошти або цінні папери від іншого підприємства визнається як актив, коли підприємство стає стороною контракту і, внаслідок цього, має юридичне право отримувати грошові кошти

Вчені як з вітчизняних, так і з іноземних джерел відносяться до тлумачення поняття “дебіторська заборгованість” по-різному. Наприклад, у закордонних дослідженнях дебіторська заборгованість визнається фінансовим активом. Однак ми вважаємо, що такі підходи є односторонніми і не вичерпно розкривають сутність “дебіторської заборгованості”, обмежуючи її значення лише до окремих аспектів. Тому ми пропонуємо наступне формулювання: “дебіторська заборгованість - це майно (матеріальні ресурси), яке не сплачене контрагентами, або грошові кошти, що тимчасово вийняті із обігових коштів”.

Це визначення розкриває економічну природу такого боргу та підкреслює його значення в економіці.

Під час аналізу наукової літератури було виявлено, що серед вчених відсутня загальна думка щодо класифікації дебіторської заборгованості. Існуючі класифікації дебіторської заборгованості є неповними і, як правило, враховують лише певні аспекти. У таблиці 1.2 намагалися надати найбільш повну класифікацію дебіторської заборгованості.

Таблиця 1.2

Класифікація дебіторської заборгованості

№	Ознака	Види дебіторської заборгованості	
1	Строк погашення	Довгострокова	За майно, що передано у фінансову оренду
			Одержані векселі
			Інша довгострокова заборгованість
		Поточна	За товари, роботи та послуги
			За розрахунками
		Інша поточна заборгованість	
2	Своєчасність погашення	дебіторська заборгованість, строк оплати якої не настав	
		дебіторська заборгованість не сплачена в строк	
		сумнівна дебіторська заборгованість	
		безнадійна дебіторська заборгованість	
3	Статті бухгалтерського балансу	за товари, роботи, послуги	
		за розрахунками із бюджетом	
		за розрахунками за виданими авансами	
		за розрахунками з нарахованих доходів	
		за розрахунками із внутрішніх розрахунків	
		Інша поточна дебіторська заборгованість	
4	Строк позовної давності	Непрострочена	
		Прострочена	
5	Оцінка вартості	Первинна	
		Чиста реалізаційна	
6	Вид	Товарна (операційна)	
		Нетоварна (не операційна)	
7	Особливі види	Відстрочена податкові активи	
		Витрати майбутніх періодів	

Утворення дебіторської заборгованості є неминучим процесом, який виникає внаслідок ризиків при взаємних розрахунках між бізнес-партнерами під час виробничої діяльності. Ризик, загалом, представляє собою кількісне вираження можливої небезпеки, яка існує в різних аспектах управління. Основним ризиком формування дебіторської заборгованості є ризик невиконання. Дебіторська заборгованість може залишитися непогашеною в таких випадках:

наприклад, якщо якість або кількість продукції не відповідає очікуванням покупця, і це призводить до затримки в оплаті; коли у покупця є достатньо коштів, але строки розрахунків не узгоджуються з планами підприємства, іншими словами, бюджети цих контрагентів не співпадають; коли у покупця недостатньо коштів для погашення всіх заборгованостей.

Під час своєї діяльності товариство змушене проводити розрахунки з іншими підприємствами, які постачають матеріали, паливо, обладнання та виконують роботи, необхідні для нормальної роботи товариства. В результаті цих операцій у товариства утворюється кредиторська заборгованість перед контрагентами та партнерами. Ця частина коштів товариства вважається позичковими ресурсами, які включають кредиторську заборгованість. Незважаючи на тривалу історію та значущість дослідження кредиторської заборгованості, навіть сьогодні в наукових джерелах відсутнє єдине визначення цього поняття.

У таблиці 1.3 наведено основні підходи та визначення різних авторів щодо терміну “кредиторська заборгованість”.

Таблиця 1.3

Визначення кредиторської заборгованості в різних джерелах

№	Джерело	Тлумачення поняття “кредиторська заборгованість”
1	Борисов А.Б.	це грошові кошти, які тимчасово підпорядковані підприємству, фірмі, які підлягають поверненню юридичній або фізичній особі, у яких вони позичені і яким вони не виплачені
2	Голов С.Ф. та Костюченко В.М.	це суми, які нараховуються постачальникам за купівлю у них товарів або послуг в кредит
3	Партич Г.О. та Загородній А.Г.	це заборгованість підприємства іншим юридичним і фізичним особам, що виникла в результаті здійснених раніше дій (подій), оцінена в гривнях і щодо якої в підприємства існують зобов'язання її погашення в певний строк
4	Цалко Ю.С.	це тимчасове залучення активів у господарську діяльність підприємства за рахунок тимчасово безоплатного одержання майна інших суб'єктів господарювання
5	Ткаченко Н.М.	це тимчасово залучені суб'єктом у власне користування грошові кошти, які підлягають поверненню юридичній або фізичній особі
6	Чабанова Н.В. та Василенко Ю.А	це особлива частина майна організації, що є предметом обов'язкових правовідносин між організацією і її кредиторами. Організація володіє і користується кредиторською заборгованістю, але вона зобов'язана повернути чи виплатити дану частину майна кредиторам, що мають права вимоги на неї. Дана частина майна – це борги організації, чуже майно, чужі кошти, що знаходяться у володінні організації-боржника
7	Попазова О.В.	це поточні зобов'язання підприємства, що відображають його заборгованість перед господарськими партнерами з

Таким чином, визначення поняття “кредиторська заборгованість”, які наведені в таблиці 1.3, відзначають значні розбіжності в цьому терміні. Передусім, вчені розглядають кредиторську заборгованість як фінансовий інструмент, деякі розглядають її як складову власності або форму оплати за товари та послуги, але вони не фокусуються на тому факті, що кредиторська заборгованість є необхідною частиною процесу обігу капіталу. Ця частина капітального циклу є необхідною складовою щоденного обігу економічної діяльності. Покупки призводять до збільшення запасів та кредиторської заборгованості, виробництво - до збільшення готової продукції, продаж - до збільшення дебіторської заборгованості. Ця циклічна ситуація повторюється і призводить до грошових потоків та платежів. Таким чином, наша точка зору полягає в тому, що кредиторська заборгованість є необхідною частиною обігу капіталу, яка становить предмет обов'язкових правовідносин між боржником і його кредитором, що виникають у момент придбання товарів.

У сучасних наукових джерелах з бухгалтерського обліку та економіки акцент робиться на наступних категоріях кредиторської заборгованості: заборгованість за товари, роботи та послуги, за які ще не настала дата розрахунків; заборгованість за товари, роботи та послуги, оплата за які не була здійснена вчасно; заборгованість за виданими векселями; авансові платежі, які отримані; заборгованість перед бюджетом та позабюджетні виплати; страхування; фонд оплати праці; та інші види кредиторської заборгованості. Класифікацію кредиторської заборгованості можна знайти у таблиці 1.4.

Таблиця 1.4

Класифікація кредиторської заборгованості

№	Ознака	Класифікація
1	Забезпеченість	Забезпечені
		незабезпечені
2	Строк погашення	Строкові
		Безстрокові
3	Спосіб погашення	Монетарні (готівкові)
		Немонетарні (безготівкові)
4	Термін погашення	Довгострокові

Заборгованість на ТЗОВ, яка включає дебіторську та кредиторську заборгованість, виникає у таких ситуаціях:

- відсутність рівноваги між обсягом грошових коштів в обігу та розміром виробленого продукту;
- низька дисципліна сплати з боку споживачів та поганий фінансовий стан галузі;
- наявність заборгованості у замовників або їхнє зниження фінансової здатності до оплати;
- випадки недодержання платіжної дисципліни партнерами;
- зменшення накопичення інвестицій та інших фінансових резервів у ТЗОВ.

З метою уникнення втрат і визнання підприємства неплатоспроможним, всі господарюючі суб'єкти повинні намагатися знизити рівень дебіторської та кредиторської заборгованості. Це обумовлено наступними факторами:

- значне підвищення процентних ставок порівняно з рівнем інфляції та обмеженою доступністю довгострокових кредитів для підприємств;
- спрямовання грошових потоків на покупку іноземної валюти та подальша девальвація національної валюти;
- обмежена можливість використання факторингу;
- неадекватна політика стосовно обсягу дебіторської та кредиторської заборгованості;
- низька якість оцінювання дебіторської та кредиторської заборгованості.

Усі підприємства докладають зусиль для скорочення суми дебіторської та кредиторської заборгованості з метою запобігання визнання їхньої неплатоспроможності.

1.2 Економіко-правовий аналіз нормативної бази з обліку розрахунків з дебіторами і кредиторами

Проведення розрахунків з боржниками має важливу нормативно-правову підґрунтя в Україні, яке ефективно регулюється законами країни, постановами Кабінету Міністрів, наказами інших галузевих міністерств і відомств, а також регулятивними документами від Державної фіскальної служби та Національного банку України. Оскільки заборгованість перед боржниками є важливою частиною активів підприємства і має суттєвий вплив на оцінку фінансового стану Товариства з обмеженою відповідальністю, її належне управління стає пріоритетною задачею. Рівень правового регулювання обліку розрахунків з боржниками відображений на рис. 1.1.

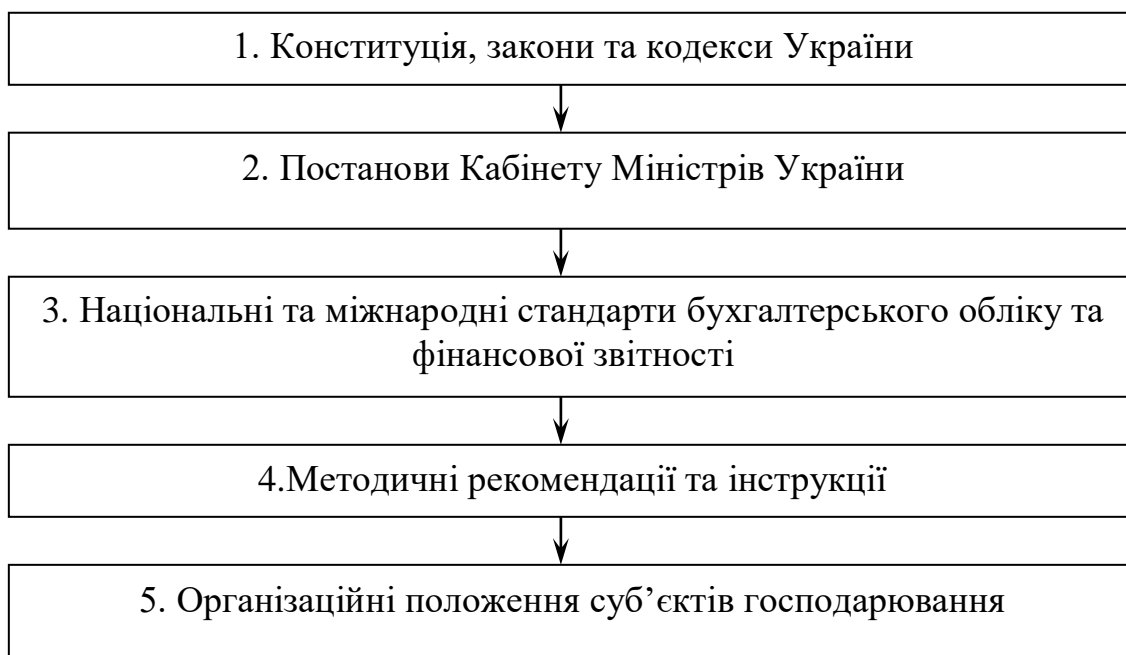

Рис. 1.1 Правове регулювання обліку з дебіторами і кредиторами

На верхньому рівні рис. 1.1 представлені ключові правові акти України, включаючи конституцію, закони та кодекси. Ці документи є найбільш вагомими, оскільки при вирішенні спірних питань вони мають перевагу над іншими нормативно-правовими актами.

На наступному рівні розташовані нормативні документи, які регулюють процеси на методичному рівні.

Розширена нормативна база, яка зазначена у таблиці 1.5, визначає правила та методологію обліку у галузі розрахунків з дебіторами та кредиторами.

Таблиця 1.5

Нормативно-правова база у сфері розрахунків з дебіторами і кредиторами

№	Назва нормативного документу	Коротка характеристика змісту норм. документу
1	2	4
1	Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. за № 2755-VI[1]	Надається визначення безнадійної дебіторської заборгованості, визначаються особливості покриття даного виду заборгованості банками і небанківськими фінансовими установами.
2	Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” №996-XIV від 16 липня 1999р. [8]	Даний закон регламентує нормативно правові підходи регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та формування фін. звітності в Україні. У законі вказано сферу дії, мету, головні принципи бухгалтерського обліку та фін. звітності, державне регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності у державі, формування бухгалтерського обліку у господарствах, первісні документи та реєстри бухгалтерського обліку, та визначено вимоги до фінансової звітності.
3	Закон України “Про захист прав споживачів” від 12.05.1991 за № 1023-XII	У цьому законодавчому акті регулюються відносини між споживачами товарів, робіт, послуг і виробниками, виконавцями, продавцями в умовах різних форм власності, встановлюються права споживачів і визначається механізм реалізації державного захисту їх прав.
4	Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018р. № 2597-VIII	В даному кодексі передбачено, що мирова угода – це домовленість між боржником і кредиторами стосовно відстрочення та розстрочення, а також списання боргів боржника, яка оформлюється угодою сторін. Окрім того, обумовлено, що мирова угода може бути укладена на будь-якій стадії провадження у справі про банкрутство.
5	П(с)БО 10 Наказ МФУ №237 від 08.10.99р. “Дебіторська заборгованість”. [13]	Це Положення (стандарт) визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансових звітах. Це положення (Стандарт) застосовується з урахуванням особливостей оцінки та розкриття інформації щодо дебіторської заборгованості, встановлених іншими Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.
6	П(с) БО 13. Наказ МФУ від 30.11.2001р. № 559. “Фінансові інструменти ”	Це Положення (стандарт) визначає безумовні права вимоги і зобов’язання визнаються фінансовими активами і фінансовими зобов’язаннями, якщо за умовами контракту підприємство має право на отримання грошових коштів або бере на себе зобов’язання сплатити грошові кошти.
7	П(с)БО 16 “Витрати”: Наказ МФУ № 318. від 31.12.1999р. [16]	В даному стандарті вказано, що до інших операційних витрат включається сума безнадійної дебіторської заборгованості та відрахування до резерву сумнівних боргів, витрати на відрядження.
		Висвітлює умови визнання доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг; доходу від надання послуг. Вказано

Продовження таблиці 1.5

9	П(с)БО-11 Наказ МФУ №20 від 31.01.00р.) "Зобов'язання"[14].	<p>Це Положення (стандарт) визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про зобов'язання та її розкриття у фінансовій звітності. Тут зазначено, що з метою бухгалтерського обліку зобов'язання поділяються на: довгострокові, поточні, забезпечення та непередбачені зобов'язання і також вказано, що поточні зобов'язання включають:</p> <ul style="list-style-type: none"> - короткострокові кредити банків; - поточну заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями; - короткострокові векселі видані; - кредиторську заборгованість за товари, роботи, послуги; - поточну заборгованість за розрахунками з одержаних авансів, за розрахунками з бюджетом, за розрахунками з позабюджетних платежів, за розрахунками зі страхування, за розрахунками з оплати праці, за розрахунками з учасниками, за розрахунками із внутрішніх розрахунків; - інші поточні зобов'язання. [21]
10	Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань від 02.09.2014 № 879	<p>Передбачено, що при інвентаризації усім дебіторам підприємства-кредитори повинні передати виписки з аналітичних рахунків про їх заборгованість, які пред'являються інвентаризаційній комісії (робочій інвентаризаційній комісії) для підтвердження реальності заборгованості. Підприємства-дебітори мають підтвердити заборгованість або заявити свої заперечення</p>
11	Наказ "Про облікову політику підприємства"	<p>В ньому висвітлені всі елементи щодо їх обліку, які є специфічними для даного підприємства, тобто в обліковій політиці вказано, який з альтернативних варіантів запропонованих П(С) БО було обрано і має бути застосовано на практиці. В наказі про облікову політику суб'єкту господарювання доцільно відображати методику визнання безнадійної дебіторської заборгованості. В наказі про облікову політику суб'єктам господарювання бажано відображати порядок списання безнадійної дебіторської заборгованості. Загалом, при складанні Наказу "Про облікову політику" на підприємстві доцільно вказати наступне коло напрямків: порядок організації та оформлення договірних відносин; склад і обсяг комерційної таємниці та порядок її захисту; розробка посадової інструкції бухгалтера до функцій якого входить облік розрахунків з дебіторами; форму ведення бухгалтерського обліку; організацію документації і документообігу; організацію, умови й строки зберігання документів та облікових реєстрів на підприємстві; робочий план рахунків; методи, способи і дату визначення величини резерву сумнівних боргів; порядок обліку резерву сумнівних боргів для різних видів поточної дебіторської заборгованості; методику визнання безнадійної дебіторської заборгованості; порядок списання безнадійної дебіторської заборгованості; класифікаційні групи поточної дебіторської заборгованості; порядок обліку векселів.</p>

Продовження таблиці 1.5

12	Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій”, Наказ МФУ №1591 від 09.12.11р.	Вказано рахунки бухгалтерського обліку, зокрема рахунок №36 “Розрахунки з покупцями і замовниками”, №63 “Розрахунки з постачальниками і підрядчиками”, №64 “Розрахунки за податками та платежами”, №65 “Розрахунки за страхуванням” та наведено приклади господарських операцій та їх кореспонденція по цих рахунках
----	--	--

У міжнародній практиці, на відміну від внутрішніх стандартів, не існує єдиного Міжнародного стандарту фінансової звітності (МСФЗ), який би повністю охоплював облік дебіторської заборгованості. Питання, що стосуються обліку дебіторської заборгованості, вирішуються за допомогою різних міжнародних стандартів, включаючи МСФЗ 1 “Представлення фінансової звітності”, МСФЗ 32 “Фінансові інструменти: розкриття та представлення” та МСФЗ 39 “Фінансові інструменти: визнання та оцінювання”. Однак жоден з цих документів не містить вичерпної інформації щодо обліку дебіторської заборгованості.

Міжнародний стандарт фінансової звітності МСФЗ 32 “Фінансові інструменти: розкриття та представлення” визначає, що дебіторська заборгованість розглядається як фінансовий актив. Фінансовий актив визначається як право отримання грошових сум або іншого фінансового активу від іншої організації.

Міжнародний стандарт фінансової звітності МСФЗ 39 “Фінансові інструменти: визнання та оцінка” надає систему рейтингів та класифікації дебіторської заборгованості, а також встановлює систему визнання неперспективної дебіторської заборгованості.

Міжнародний стандарт фінансової звітності МСФЗ 1 “Представлення фінансової звітності” включає дані, які розміщуються у примітках до річної фінансової звітності.

Висновки до розділу 1

1. Під час огляду літературних джерел, пов'язаних з питаннями заборгованості, виявлено різноманітні підходи до класифікації дебіторської та кредиторської заборгованостей. Після ретельного вивчення цих джерел запропоновано узагальнену класифікацію кредиторської та дебіторської заборгованостей.
2. Після ретельного аналізу літературних джерел і нормативно-правових актів, пов'язаних із темою дослідження, було виявлено, що існують різні визначення дебіторської та кредиторської заборгованості з точки зору сутності та змісту. На основі цього аналізу ми пропонуємо наступні визначення: дебіторська заборгованість - це грошові кошти, які ТЗОВ отримує від покупців за надані товари або товари, що були продані на кредит. Кредиторська заборгованість - це заборгованість ТЗОВ перед іншими підприємствами, яка виникла внаслідок раніше проведених операцій або подій і виражена у фінансових обов'язках щодо її сплати у визначений термін.
3. Одними з основних висновків дослідження є створення систематичного уявлення про проблеми, пов'язані з утворенням дебіторської та кредиторської заборгованості, а також розуміння їх причин.
4. Після аналізу діючого законодавства, який стосується нашої теми дослідження, було виявлено наступне: визначення заборгованостей, що містяться в нормативно-правових актах, суперечать один одному за їхнім змістом та сутністю. Крім того, ми прийшли до висновку, що потрібно внести певні поправки до П(С)БО10 “Дебіторська заборгованість”, зокрема, окремо визначити довгострокову та короткострокову дебіторську заборгованість. Оскільки ці види заборгованостей обліковуються на різних

бухгалтерських рахунках, це питання не враховано в зазначеному стандарті.

РОЗДІЛ 2.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ І КРЕДИТОРАМИ НА ТЗОВ “РІТЕЙЛ УКРАЇНА”

2.1 Фінансово-економічна характеристика ТЗОВ “Рітейл Україна” та його природоохоронної діяльності

Компанія “Рітейл Україна” (ТЗОВ “Рітейл Україна”) є організацією, що має свій головний офіс у Львів. обл., основна спеціалізація полягає у роздрібній торгівлі алкогольними напоями, продуктами харчування і тютюновими виробами. Кушнір Ігор Дмитрович і Поборончук Сергій Миколайович є засновниками компанії та відповідно спільно володіють статутним капіталом у пропорціях 80% та 20%.

Ця фірма володіє статусом товариства з обмеженою відповідальністю та з місцем юридичної реєстрації село Ставчани, Пустомит. рай-ні Львів. обл., проте її фактичне розташування знаходиться на вул. Городоцькій 357, у м. Львів.

Після ребрендингу в 2016 році частина магазинів “Наш Край” отримала нову назву. Мережа “Свій Маркет” – є однією з провідних на заході України мережею роздрібною торгівлі. У магазинах мережі представлено різноманітний асортимент продуктів та товарів для дому. Завдяки контролю якості компанія гарантує свіжість та високу якість. Регулярні знижки і акції роблять покупки у магазинах мережі більш вигіднішими. Також, у мережі є власне виробництво

м'ясних, кондитерських виробів та хлібобулочних виробів. Магазини зручно розташовані для клієнтів, а дружелюбний персонал завжди готовий допомогти.

При горизонтальному аналізі фін. стану проводиться порівняння між статтями аналізованої форми та відповідними статтями звітів за попередні роки (2020-2022). Цей метод дозволяє виявити відхилення у статтях та розрахувати темпи зростання/зменшення. У таблиці 2.1 представлено результати горизонтального аналізу балансу ТзОВ.

Горизонтальний аналіз Звіту про фінансовий стан ТзОВ “Рітейл Україна” за аналізований період.

Показники	Код рядка	Сума (тис. грн.) станом на кінець року			Відх.2022 – 2020 (+,-)	
		2020 р.	2021 р.	2022 р.	Абс. відх.	Відн.,%
Актив	X	X	X	X	X	X
I. Необоротні активи	X	X	X	X	X	X
Нематеріальні активи	1000	1 733	1 301	1 659	-74	95,73
первісна вартість	1001	2 916	2 916	3 853	937	132,13
накопичена амортизація	1002	1 183	1 615	2 194	1 011	185,46
Незавершені кап. інвестиції	1005	462	613	627	165	135,71
Основні засоби	1010	7 414	16 333	8 598	1 184	115,97
первісна вартість	1011	18 649	34 640	33 739	15 090	180,92
знос	1012	11 235	18 307	25 141	13 906	223,77
Усього за розділом I	1095	9 609	18 247	10 884	1 275	113,27
II. Оборотні активи	X	X	X	X	X	X
Запаси	1100	192 354	195 469	233 244	40 890	121,26
- вироб. запаси	1101	801	819	531	-270	66,29
- товари	1104	191 553	194 650	232 713	41 160	121,49
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари	1125	6 685	14 522	23 754	17 069	355,33
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1130	-	-	-	-	-
з бюджетом	1135	27	2	18	-9	66,67
у тому числі з податку на прибуток	1136	2	2	-	-	-
дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	447	771	479	32	107,16
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	10 230	15 407	13 336	3 106	130,36
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 932	3 753	4 638	2 706	240,06
- готівка	1166	1 096	1 780	1 648	552	150,36
- рахунки в банках	1167	77	90	895	818	1 162,34
Витрати майбутніх періодів	1170	175	289	133	-42	76,00
Інші оборотні активи	1190	8 738	2 706	2 983	-5 755	34,14
Усього за розділом II	1195	220 588	232 919	277 585	56 997	125,84
Баланс	1300	230 197	251 166	288 469	58 272	125,31

Пасив	X	X	X	X	X	X
I. Власний капітал	X	X	X	X	X	X
Зареєстр. капітал	1400	9 500	9500	9500	0	100,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1410	3 763	4 010	4 343	580	115,41
Всього за розділом I	1495	13 263	13 510	13 843	580	104,37
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	X	X	X	X	X	X
Довгострокові кредити банків	1510	9 563	11 430	13 780	4 217	144,10
Усього за розділом II.	1595	9 563	11 430	13 780	4 217	144,10
III. Поточні зобов'язання і забезпечення	X	X	X	X	X	X
Короткострокові позики банків	1600	5 616	9 532	8 000	2 384	142,45
Поточна кредиторська заборгованість за:	X	X	X	X	X	X
товари, роботи, послуги	1615	62 216	94 545	123 330	61 114	198,23
розрах. з бюджетом	1620	534	1 074	664	130	124,34
в тому числі з податку на прибуток	1621	–	–	39	–	–
розрах. зі страхування	1625	45	50	161	116	357,78
розрах. з оплати праці	1630	758	1 030	742	-16	97,89
Поточні забезпечення	1660	1 479	1 873	1 737	258	117,44
Інші поточні зобов'язання	1690	136 723	118 122	126 212	-10 511	92,31
Усього за розділом III	1695	207 371	226 226	260 846	53 475	125,79
Баланс	1900	230 197	251 166	288 469	58 272	125,31

Горизонтальний аналіз Звіту про фінансовий стан у таблиці 2.1 демонструє про зміни які відбулись протягом 2020 - 2022р., а саме ми спостерігаємо зростання валюти балансу, на 58 272 тис.грн. (125,31%). Таке зростання відбулось внаслідок: зростання основних засобів на 1184 тис.грн. (115,97%); запасів на 40 890 тис.грн. (121,26%); дебіторської заборгованості за продукцію, товари на 17 069 тис.грн. (355,33%); іншої поточної дебіторської заборгованості на 3 106 тис.грн. (130,36%); грошей та їх еквівалентів на 2 706 тис.грн. (240,06%); та інших показників у активі балансу. У пасиві баланс збільшення відбулось за рахунок таких показників як: нерозподілений прибуток (непокритий збиток) на 580 тис.грн. (115,41%); довгострокових кредитів банків на 4 217 тис.грн. (144,10%); короткострокових позик банків на 2 384 тис.грн. (142,45%); поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 61 114 тис.грн. (198,23%), розрахунків з бюджетом на 130 тис.грн. (124,34%) та розрахунків з страхування на 116 тис.грн. (357,78%).

Вертикальний аналіз надає оцінку фінансових ресурсів товариства та джерел їх формування, розглядаючи їх за окремими статтями або розділами у балансі. Під час проведення цього аналізу розраховується відсоткове співвідношення окремих компонентів фінансових показників та визначається вплив кожного з них на загальний результат. У таблиці 2.2 представлено результати вертикального аналізу балансу форми №1 ТЗОВ за аналізований період.

У таблиці 2.2 був проведений вертикальний аналіз Балансу (форми №1) ТзОВ за аналізований період. За даними аналізу було встановлено, що частка необоротних активів товариства у 2022р. скоротилась з 2020 роком на -0,40% від валюти балансу і їх частка є незначною. Частка оборотних активів знаходиться в межах 95,83%-96,23% і їх частка зростає протягом досліджуваного періоду на 0,40%.

У структурі пасиву найбільшу частку має розділ III. Поточні зобов'язання і забезпечення (90,08%-90,42%) серед яких Поточна кредиторська

заборгованість за: товари, роботи, послуги зросла з 27,03% до 42,75% тобто на +15,73%.

Вертикальний аналіз Звіту про фінансовий стан ТзОВ “Рітейл Україна” за аналізований період

Показники	Код рядка	Сума (тис. грн.) станом на кінець року			Структура, %		Відх. по структурі, п.п.
		2020 р.	2021 р.	2022 р.	2020 р.	2022 р.	
Актив	X	X	X	X	X	X	X
I. Необоротні активи	X	X	X	X	X	X	X
Нематеріальні активи	1000	1 733	1 301	1 659	0,75	0,58	-0,18
первісна вартість	1001	2 916	2 916	3 853	1,27	1,34	0,07
накопичена амортизація	1002	1 183	1 615	2 194	0,51	0,76	0,25
Незавершені кап. інвестиції	1005	462	613	627	0,20	0,22	0,02
Основні засоби	1010	7 414	16 333	8 598	3,22	2,98	-0,24
первісна вартість	1011	18 649	34 640	33 739	8,10	11,70	3,59
знос	1012	11 235	18 307	25 141	4,88	8,72	3,83
Усього за розділом I	1095	9 609	18 247	10 884	4,17	3,77	-0,40
II. Оборотні активи	X	X	X	X	X	X	X
Запаси	1100	192 354	195 469	233 244	83,56	80,86	-2,70
- вироб. запаси	1101	801	819	531	0,35	0,18	-0,16
- товари	1104	191 553	194 650	232 713	83,21	80,67	-2,54
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари	1125	6 685	14 522	23 754	2,90	8,23	5,33
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1130	–	–	–	–	–	–
з бюджетом	1135	27	2	18	0,01	0,01	-0,01
у тому числі з податку на прибуток	1136	2	2	–	0,00	–	–
дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	447	771	479	0,19	0,17	-0,03
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	10 230	15 407	13 336	4,44	4,62	0,18
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 932	3 753	4 638	0,84	1,61	0,77
- готівка	1166	1 096	1 780	1 648	0,48	0,57	0,10
- рахунки в банках	1167	77	90	895	0,03	0,31	0,28
Витрати майбутніх періодів	1170	175	289	133	0,08	0,05	-0,03
Інші оборотні активи	1190	8 738	2 706	2 983	3,80	1,03	-2,76
Усього за розділом II	1195	220 588	232 919	277 585	95,83	96,23	0,40
Баланс	1300	230 197	251 166	288 469	100,00	100,00	–

Пасив	X	X	X	X	X	X	X
I. Власний капітал	X	X	X	X	X	X	X
Зареєстр. капітал	1400	9 500	9500	9500	4,13	3,29	-0,83
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1410	3 763	4 010	4 343	1,63	1,51	-0,13
Всього за розділом I	1495	13 263	13 510	13 843	5,76	4,80	-0,96
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	X	X	X	X	X	X	X
Довгострокові кредити банків	1510	9 563	11 430	13 780	4,15	4,78	0,62
Усього за розділом II.	1595	9 563	11 430	13 780	4,15	4,78	0,62
III. Поточні зобов'язання і забезпечення	X	X	X	X	X	X	X
Короткострокові позики банків	1600	5 616	9 532	8 000	2,44	2,77	0,33
Поточна кредиторська заборгованість за:	X	X	X	X	X	X	X
товари, роботи, послуги	1615	62 216	94 545	123 330	27,03	42,75	15,73
розрах. з бюджетом	1620	534	1 074	664	0,23	0,23	0,00
в тому числі з податку на прибуток	1621	–	–	39	–	0,01	–
розрах. зі страхування	1625	45	50	161	0,02	0,06	0,04
розрах. з оплати праці	1630	758	1 030	742	0,33	0,26	-0,07
Поточні забезпечення	1660	1 479	1 873	1 737	0,64	0,60	-0,04
Інші поточні зобов'язання	1690	136 723	118 122	126 212	59,39	43,75	-15,64
Усього за розділом III	1695	207 371	226 226	260 846	90,08	90,42	0,34
Баланс	1900	230 197	251 166	288 469	100,00	100,00	–

У таблиці 2.3. проведено горизонтальний аналіз Звіту про фінансові результати за період 2020-2022рр. у ТзОВ “Рітейл Україна”.

З аналізу таблиці 2.3 ми робимо такі висновки. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) у 2020 році становив 281 234 тис.грн. а у 2022 році 582 576 тис.грн. тобто абсолютний приріст за цей період становить 301 342 тис.грн. або 207,15%. Собівартість реалізованої продукції має схожу динаміку так у 2020 році вона становить 217 135 тис.грн. а у 2022 році 463 739 тис.грн., проте приріст тут становить 213,57%. Валовий прибуток також продемонстрував зростання на 54 738 тис.грн. або на 185,40%.

Інші операційні доходи також значно зросли в абсолютному значенні на 2 617 738 тис.грн. або на 577,55%.

Що стосується адміністративних витрат то їх значення також збільшилось протягом аналізованого періоду а саме на 1 054 тис.грн. або на 125,32%.

Значне зростання продемонстрували витрати на збут котрі протягом періоду 2020-2022 років збільшились на 52 089 тис.грн. або на 192,17%.

Інші операційні витрати також демонструють динаміку зростання так станом на 2020 рік вони становили 2 274 тис.грн., а у 2022 році 3 535 тис. грн. тобто вони зросли на 1 261 тис.грн. або на 155,45%

Фінансові витрати протягом аналізованого періоду теж демонструють зростання на 1 406 тис.грн. або 157,88%.

Фінансовий результат до оподаткування демонструє нам збиток який понесло ТЗОВ у 2020 році у розмірі -731 тис.грн., однак вже у наступних роках ТЗОВ вдалось отримати прибуток який у 2021 році становив 431 тис.грн. а у 2022 році 805 тис.грн.

Що стосується чистого прибутку (збитку) то у 2020 році ТЗОВ мало збиток який становив -759 тис.грн., у 2021 році ТЗОВ вже отримало прибуток у сумі +247 тис.грн., а у 2022 році збільшило його до +333 тис.грн., дана динаміка позитивно характеризує діяльність ТзОВ “Рітейл Україна”.

Таблиця 2.3

Горизонтальний аналіз Звіту про фін. результати (Звіту про сукупний дохід) ТЗОВ “Рітейл Україна” за 2020-2022рр.

Показники	Код рядка	Значення (тис. грн.)			Відхилення 2022/2020(+,-)	
		2020р.	2021р.	2022р.	Абс.	Відн.,%
I. Фінансові результати	X	X	X	X	X	X
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	281 234	477 139	582 576	301 342	207,15
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	217 135	386 768	463 739	246 604	213,57
Валовий прибуток	2090	64 099	90 371	118 837	54 738	185,40
Інші операційні доходи	2120	548	7 880	3 165	2 617	577,55
Адміністративні витрати	2130	4 162	5 166	5 216	1 054	125,32
Витрати на збут	2150	56 513	89 754	108 602	52 089	192,17
Інші операційні витрати	2180	2 274	77	3 535	1 261	155,45
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	1 698	3 254	4 649	2 951	273,79
Інші фінансові доходи	2220	-	-	-	-	-
Фінансові витрати	2250	2 429	2 641	3 835	1 406	157,88
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	-	431	805	805	-
збиток	2295	(731)	-	-	-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(28)	184	472	444	1 685,71
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	-	247	333	333	-
збиток	2355	(759)	-	-	-	-
II. Сукупний дохід	X	X	X	X	X	X
Сукупний дохід (сума р. 2350, 2355, 2460)	2465	(759)	247	333	1 092	-43,87

У таблиці 2.4. буде виконаний горизонтальний аналіз операційних витрат ТзОВ “Рітейл Україна” протягом 2020-2022рр.

Таблиця 2.4

Горизонтальний аналіз операційних витрат ТзОВ “Рітейл Україна”
за 2020-2022 рр.

Назва статті	Сума (тис. грн.)			Відх. 2022/2020 (+,-)	
	2020р.	2021р	2022р.	Абс.	Відн.%
Матеріальні витрати	8 232	39 971	36 752	28 520	446,45
Витрати на з/п	20 258	27 323	28 007	7 749	138,25
Відрахування на соц. заходи	4 834	6 178	6 132	1 298	126,85
Амортизація	3 214	8 476	9 683	6 469	301,28
Інші операційні витрати	26 411	13 049	36 779	10 368	139,26
Разом	62 949	94 997	117 353	54 404	186,43

З проведеного аналізу в таблиці 2.4 ми можемо здійснити такі висновки. Що стосується матеріальних витрат то протягом аналізованого періоду вони зростають на 28 520 тис.грн., а це складає 446,45 % від рівня 2020р. Витрати на оплату праці також зросли на 7 749 тис.грн. у 2022 р., або на 138,25% від базового (2020) року. Відрахування на соціальні заходи також демонструють зростання у сумі 1 298 тис.грн., що становить 126,85%. Значного приросту за період 2020-2022рр. продемонструвала амортизація у розмірі 6 469 тис.грн. що становить 301,28%. Певні коливання протягом аналізованого періоду мали інші операційні витрати так вони збільшились на 10 368 тис.грн., що становить 139,26% від рівня 2020 року. На загальний розмір операційних витрат збільшився на 54 404 тис.грн. або 186,43%.

У таблиці 2.5 здійснимо вертикальний аналіз форми 2 ТзОВ “Рітейл Україна” за аналізований період.

Вертикальний аналіз форми 2 ТзОВ “Рітейл Україна” відображає зміну структури валового прибутку який у 2020 році становив 8445,19 % а у 2022 році 35686,79% тобто збільшився на 27241,60 відсоткових пунктів.

Таблиця 2.5

Вертикальний аналіз Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) ТзОВ "Рітейл Україна" за 2020-2022 рр.

Показники	Код рядка	Значення (тис. грн.)			Структура,%			Відхилення по структурі, п.п. 2022/2021рр
		2020р.	2021р.	2022р.	2020р.	2021р.	2022р.	
I. Фінансові результати	X	X	X	X	X	X	X	X
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	281 234	477 139	582 576	37053,23	193173,68	174947,75	137894,52
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	217 135	386 768	463 739	28608,04	156586,23	139260,96	110652,92
Валовий прибуток	2090	64 099	90 371	118 837	8445,19	36587,45	35686,79	27241,60
Інші операційні доходи	2120	548	7 880	3 165	72,20	3190,28	950,45	878,25
Адміністративні витрати	2130	4 162	5 166	5 216	548,35	2091,50	1566,37	1018,01
Витрати на збут	2150	56 513	89 754	108 602	7445,72	36337,65	32613,21	25167,50
Інші операційні витрати	2180	2 274	77	3 535	299,60	31,17	1061,56	761,96
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	1 698	3 254	4 649	223,72	1317,41	1396,10	1172,38
Фінансові витрати	2250	2 429	2 641	3 835	320,03	1069,23	1151,65	831,63
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	-	431	805	-	174,49	241,74	-
збиток	2295	731	-	-	96,31	-	-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	28	184	472	3,69	74,49	141,74	138,05
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	-	247	333	-	100,00	100,00	-
збиток	2355	759	-	-	100,00	-	-	-
II. Сукупний дохід	X	X	X	X	X	X	X	X
Сукупний дохід (сума р. 2350, 2355, 2460)	2465	(759)	247	333	100,00	100,00	100,00	-

Також за аналізом таблиці 2.5 встановлено, що значне зростання у структурі продемонстрували наступні показники: чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на – 137894,52%, собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) на – 110652,92%, інші операційні доходи на – 878,25%, адміністративні витрати – 1018,01%, витрати на збут – 25167,50%, інші операційні витрати – 761,96%, фінансовий результат від операційної діяльності прибуток на – 1172,38%, фінансові витрати на – 831,63%, витрати (дохід) з податку на прибуток на – 138,05%.

В таблиці 2.6 проведемо аналіз структури операційних витрат ТзОВ за період 2020-2022 рр.

Таблиця 2.6

Аналіз структури операційних витрат ТзОВ “Рітейл Україна” за 2020-2022 рр.

Назва статті	Значення (тис. грн.)			Структура, %			Відх. по структурі в п.
	2020р.	2021р.	2022р.	2020р.	2021р.	2022р.	
Матеріальні витрати	8 232	39 971	36 752	13,08	42,08	31,32	18,24
Витрати на оплату праці	20 258	27 323	28 007	32,18	28,76	23,87	-8,32
Відрахування на соц. заходи	4 834	6 178	6 132	7,68	6,50	5,23	-2,45
Амортизація	3 214	8 476	9 683	5,11	8,92	8,25	3,15
Інші операційні витрати	26 411	13 049	36 779	41,96	13,74	31,34	-10,62
Разом	62 949	94 997	117 353	100,00	100,00	100,00	–

Аналіз котрий проведений у табл. 2.6 дає змогу зробити такі висновки. Матеріальні затрати у 2020 році становили 13,08%, а у 2022 році –31,32% тобто відбулося зростання їх частки у структурі операційних витрат 18,24 відсоткових пункти. Що стосується витрат на оплату праці то їх частка протягом періоду зменшилась у структурі так у 2020 році їх частка була 32,18% а у 2022 році 23,87% тобто зменшилась на -8,32%. Відрахування на соціальні заходи на протязі 2020-2022 років скоротилися на -2,45% відсоткових пункти. Щодо амортизації то у 2020 її частка становила 5,11% у 2022 році 8,25% тобто вона зросла на 3,15%. Протягом 2020-2022рр. найбільшого скорочення у структурі зазнали інші операційні витрати так у 2020 році вони становили у

структурі 41,96%, а вже у 2022 році їх частка складала 31,34% тобто скоротилися на -10,62% відсоткових пункти.

У таблиці 2.7 буде проведено аналіз складу та структури пасивів, зокрема визначено співвідношення між власним та залученим капіталом Товариства з обмеженою відповідальністю “Рітейл Україна” за період з 2020 по 2022 роки.

Таблиця 2.7

Показники співвідношення власного та позикового капіталу

ТЗОВ “Рітейл Україна” за 2020-2022 рр.

Показники	Нормативне значення	2020р	2021р	2022р	Відх. 2022/2020р. (+,-)
Коеф. фінансової автономії	0,4÷0,6	0,097	0,047	0,053	-0,044
Коеф. фінансового левериджу	Зменшення	9,24	19,93	17,9	8,66
Частка дебіторської заборгованості у вартості майна, %	–	0,075	0,12	0,126	0,051
Частка власних і довгострокових коштів у вартості майна, %	–	0,099	0,099	0,095	-0,004

Аналіз таблиці 2.7, дозволив здійснити такі висновки. Так коеф. фінансової автономії протягом 2020-2022 років не перебуває у нормативних межах даного показника. Коеф. фінансового левериджу у 2020-22 роках не демонструє динаміку до зменшення, що є негативним, так його найменше значення було у 2020 і становило 9.24, у 2021 його значення було найбільшим 19.93 і у 2022 році його значення частково знизилось до 17,9. Що стосується частки дебіторської заборгованості у вартості майна то дана величина демонструє нам зростання так його значення у 2020 році становило 0,075 і а у 2022 році 0,126 тобто зростає. Частки власних і довгострокових коштів у вартості майна є доволі низькою протягом аналізованого періоду так у 2020 році вона становлять лише 0.099, у 2022 році 0.095, що негативним для ТЗОВ та є свідченням значних заборгованостей за поточними зобов’язаннями та забезпеченнями (кредит. заборг.).

Аналіз який здійснений у табл. 2.8 дав змогу зробити наступні висновки, так коеф. поточної ліквідності у 2020-22 роках був більшим за 1 (тобто в межах нормативного значення). А коеф. проміжної та абсолютної ліквідності не знаходяться в межах нормативних значень. А це є свідченням того що у товариства низька платоспроможність.

Таблиця 2.8

Аналіз коефіцієнтів ліквідності ТЗОВ “Рітейл Україна” за 2020-2022 рр.

Показники	Нормативне значення	Значення відповідних даних			Відх. 2022/2020рр. (+,-)
		2020р	2021р	2022р	
Коеф. загальної (поточної) ліквід.	≥ 1	1,06	1,03	1,06	0
Коеф. проміжної (термінової) ліквід.	$\geq 0,6$	0,182	0,165	0,169	-0,013
Абсолютна ліквід.	$\geq 0,2$	0,009	0,016	0,017	0,008

Ділову активність ТЗОВ “Рітейл Україна” проаналізуємо у таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Аналіз ділової активності ТЗОВ “Рітейл Україна” за 2020-2022 рр.

Показники	Значення відповідних даних			Відхилення 2022/2020 рр. (+,-)
	2020р	2021р	2022р	
Коеф. оборот. активів	1,086	1,98	2,159	1,073
Коеф. оборот. запасів	1,83	2,46	2,72	0,89
Коеф. оборот. дебіторської заборг.	19,2	19,84	17,31	-1,89
Коеф. тривалості обороту за дебітор. заборгованістю, дні	18,75	18,14	20,79	2,04

Аналіз ділової активності проведений у табл. 2.9 виявив наступне, так коефіцієнт оборотності активів протягом 2020-2022 років збільшився на 1,073 що є позитивним для ТЗОВ “Рітейл Україна”, коеф. оборот. запасів також продемонстрував незначне збільшення на 0,89 що також є позитивним, щодо коефіцієнту оборотності дебіторської заборгованості то слід зауважити що він зменшився що є негативним адже ТЗОВ почали довше повертати кошти.

Розрахунок показників рентабельності ТЗОВ “Рітейл Україна” проведемо у табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Аналіз показників рентабельності ТзОВ “Рітейл Україна” за 2020-2022 рр., %

Показники	2020р	2021р.	2022р.	Відхилення 2022 / 2020 рр. (+,-)
Загальна рентабельність (збитковість) сукупного капіталу, %.	0,39	0,179	0,298	-0,092
Чиста рентабельність (збитковість) сукупного капіталу, %.	-0,41	0,102	0,12	0,53
Загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу, %.	5,35	3,21	5,88	0,53
Чиста рентабельність (збитковість) власного капіталу, %.	-2,8	1,84	2,43	5,23
Рентабельність (збитковість) продажу, %	22,79	18,9	20,39	-2,4
Рентабельність (збитковість) доходу від операційної діяльності, %	0,6	0,67	0,79	0,19
Рентабельність (збитковість) виробничих витрат, %	29,5	23,36	25,62	-3,88
Рентабельність (збитковість) операційних витрат, %	0,61	0,67	0,8	0,19
Загальна рентабельність (збитковість) витрат господарської діяльності, %	-0,25	0,09	0,13	0,38
Чиста рентабельність (збитковість) витрат господарської діяльності, %	-0,26	0,05	0,056	0,316

За допомогою аналізу котрий проведений у табл. 2.10 ми робимо такі висновки. Показники загальної сукупного капіталу, рентабельності продажу та рентабельності виробничих витрат продемонстрували зменшення відповідно на -0.092%, -2.4%, -3.88%, що є негативним для ТзОВ “Рітейл Україна”.

Однак усі інші показники рентабельності за період 2020-2022рр. продемонстрували зростання. Серед котрих слід виокремити такий показник як чиста рентабельність (збитковість) власного капіталу, %, котрий протягом аналізованого періоду продемонстрував найбільше зростання а саме на +5,23%.

Агрегований баланс ТзОВ “Рітейл Україна” за досліджуваний період та його динаміку відображено на рис. 2.1 та 2.2, а також у таблиці 2.11.

Агрегований баланс ТзОВ “Рітейл Україна” за 2020-2022 рр.

	На кінець 2020 року	На кінець 2021 року	На кінець 2022 року	Відхилення (+,-)			
				Абс., тис. грн.		Відн., %	
				2021/2020pp	2022/2021pp	2021/2020pp	2022/2021pp
Актив	X	X	X	X	X	X	X
Необоротні активи	9 609	18 247	10884	8 638	-7 363	189,89	59,65
Оборотні активи	220 588	232 919	277 585	12 331	44 666	105,59	119,18
Баланс	230 197	251 166	288 469	20 969	37 303	109,11	114,85
Пасив	X	X	X	X	X	X	X
Власний капітал	13 263	13 510	13843	247	333	101,86	102,46
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	9 563	11 430	13780	1 867	2 350	119,52	120,56
Поточні зобов'язання	207 371	226 226	260 846	18 855	34 620	109,09	115,30
Баланс	230 197	251 166	288 469	20 969	37 303	109,11	114,85

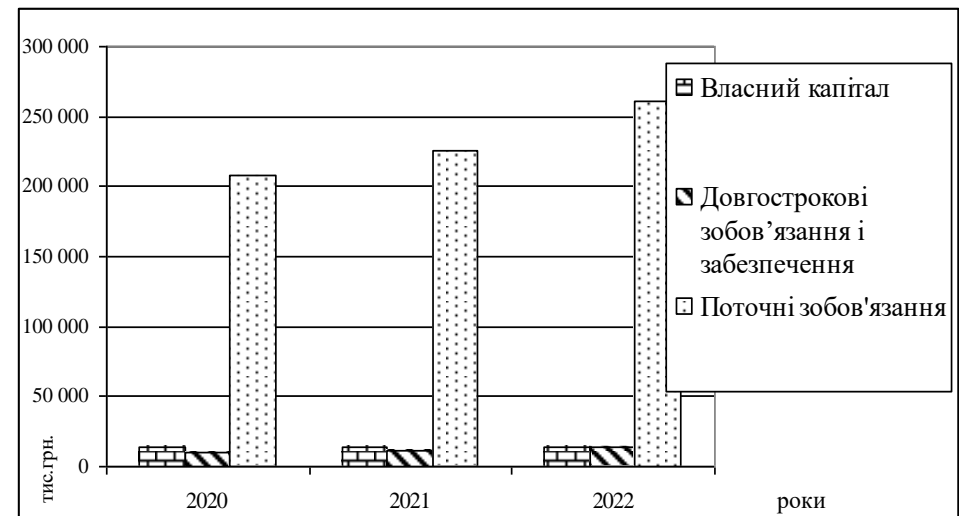
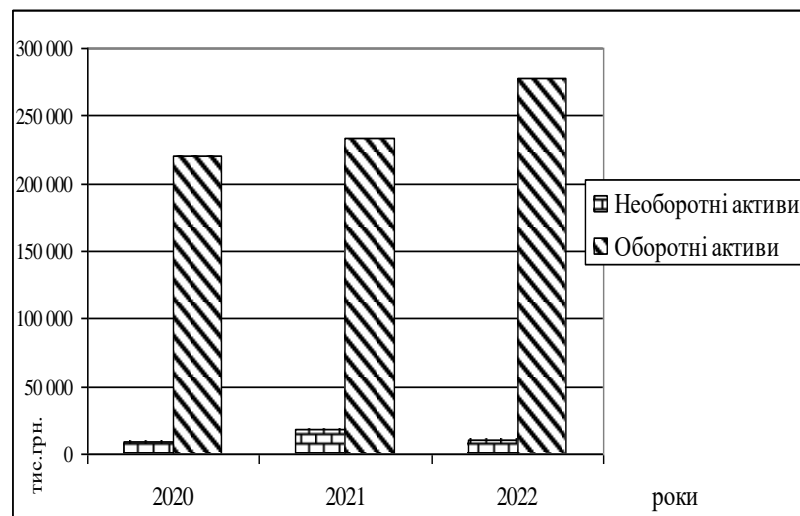

Рис. 2.1, 2.2. Динаміка видхилень в активі та пасиві Балансу ТзОВ “Рітейл Україна” впродовж 2020-2022рр.

Аналіз котрий проведений у таблиці 2.11. та рисунків 2.1 і 2.2 робимо наступні висновки. Щодо розміру необоротних активів впродовж аналізованого періоду вони зростали у 2021 році на 8 638 тис.грн (або на 189,89%) і у 2021-22 роках зменшились на -7 363 тис.грн. (або на -40,35%). Оборотні активи впродовж періоду зростають так у період 2020-21рр. їх зростання становило 12 331тис.грн. (або на 105,59%) а протягом 2021-22рр. на 44 666 тис.грн. (або на 119,18%).

Власний капітал ТзОВ “Рітейл Україна” також демонструє позитивну динаміку до зростання так за 2020-21рр. він збільшився на 247 тис.грн. (або на 101,86%), а вже у 2021-22рр. його зростання становило 333 тис.грн (або 102,46%). Довгострокові зобов’язання і забезпечення також зростають що є негативним для ТЗОВ так за період 2020-21 років їх ріст становив 1 867 тис.грн. (або на 119,52%) а вже у 2021-22рр. вони збільшились на 2 350 тис.грн. або на 120,56%. Поточні зобов'язання мають схожу негативну динаміку до зростання.

Аналіз джерел фінансування матеріальних оборотних коштів здійснено у табл. 2.12.

Таблиця 2.12

Джерела фінансування матеріальних оборотних коштів
ТзОВ “Рітейл Україна” за 2020-2022 рр.

Показники	2020р.	2021р.	2022р.	Відхилення (+,-)	
				2021 / 2020рр	2022 / 2021рр
Наявн. власних оборотних коштів	3654	-4737	2956	-8391	7693
Наявн. власних і довгострокових позикових джерел формування запасів	13217	6693	16739	-6524	10046
Заг. величина основних джерел формування матеріальних оборотних коштів	197762	207979	249962	10217	41983

Так результати аналізу проведеного у таблиці 2.12 дають змогу зробити наступні висновки. У ТЗОВ протягом аналізованого періоду, спостерігається достатня наявність власних оборотних коштів у 2020 та 2022 роках що

впливає з аналізу. Однак у 2021 році власних оборотних коштів є недостатньо. Щодо наявності власних і довгострокових позикових джерел формування запасів то протягом періоду їх є також достатньо однак впродовж 2020-21 років їх величина зменшилась на -6524 тис.грн., а вже у 2021-22 роках їх величина знову збільшується. А розмір загальної величини основних джерел формування матеріальних оборотних коштів впродовж періоду щороку зростає, так за 2020-21 роки зростання становило +10217 тис.грн., а у 2021-22 роках +10217 тис.грн.

Аналіз ліквідності балансу здійснено у таблиці 2.13.

Таблиця 2.13

Аналіз ліквідності балансу ТЗОВ “Рітейл Україна” за 2020-2022 рр.

Група активів	Значення відповідних даних		Група пасивів	Значення відповідних даних		Платіжний надлишок або нестача (+,-)	
	2020р.	2022р.		2020р.	2022р.	2020р.	2022р.
A1	1932	4638	П1	200276	251109	-198344	-246471
A2	17391	36587	П2	5616	8000	11775	28587
A3	201 267	236360	П3	9563	13780	191704	222580
A4	9609	10884	П4	14742	15580	-5133	-4696
Валюта балансу	230 197	288469	Валюта балансу	230197	288469	0	0

За умови що: $A1 \geq П1$; $A2 \geq П2$; $A3 \geq П3$; $A4 < П4$, баланс рахується ліквідним.

За результатами проведеного аналізу ліквідності спостерігаємо, що перша умова ліквідності не виконується і в 2020 році і в 2022 році. Нами встановлено нестачу коштів у 2020 році на -198344 тис.грн., а у 2022 році -246471 тис.грн по активі А1. Однак, вже по активах А2 та А3 ситуація змінилася на краще. Так по активі А2 вже виконується необхідна умова та існує перевага у 2020 році на +11775 тис.грн. а у 2022 році на +28587 тис.грн. За активом А3 також є перевага у 2020 році на +191704 тис.грн. а у 2022 році на +222580 тис.грн. Однак слід зауважити, що четверта умова рівності за активом А4 також виконується ТЗОВ і спостерігається перевищення пасивів над активами так як умова допускає зворотне.

Фінансово-економічні показники діяльності ТЗОВ “Рітейл Україна” за 2020-2022 рр. представимо у вигляді таблиці 2.14.

Таблиця 2.14

Фінансово-економічні показники діяльності ТзОВ "Рітейл Україна" за 2020-22р

№ з/п	Показники	Одиниці вим.	Роки			Відхилення (+,-) 2022/2020рр
			2020	2021	2022	
1.	Дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	тис. грн.	281 234	477 139	582 576	301 342
2.	Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	217 135	386 768	463 739	246 604
3.	Валовий прибуток	тис. грн.	64 099	90 371	118 837	54 738
4.	Чистий прибуток (збиток)	тис. грн.	-759	247	333	1 092
5.	Витрати (доходи) з податку на прибуток	тис. грн.	28	184	472	444
6.	Рентабельність реалізованої продукції	%	22,79	18,9	20,39	-2,40
7.	Фонд оплати праці	тис. грн.	39506,4	46907,1	52604,6	13 098,2
8.	Середньооблікова чисельність працюючих	чол.	401	408	410	9
9.	Середньомісячна заробітна плата одного працюючого	грн.	8209,9	9580,7	10691,9	2 482
10.	Продуктивність праці	тис. грн./особу	701,3	1169,5	1420,9	719,6
11.	Середньорічна вартість основних засобів	тис. грн.	17524	26644	34189	16 665
12.	Фондовіддача	грн./грн.	16,05	17,9	17,1	1,05
13.	Фондомісткість	грн./грн.	0,06	0,06	0,06	0,00
14.	Фондоозброєність	грн./грн.	43,7	65,3	83,38	39,68
15.	Середньорічна вартість оборотних активів	тис. грн.	176904	226754	255252	78 348
16.	Коефіцієнт оборотності оборотних активів	-	1,086	1,98	2,159	1,07
17.	Коефіцієнт завантаження оборотних активів	-	0,66	0,5	0,46	-0,20
18.	Тривалість обороту,	дні	331,5	181,82	166,74	-164,76
19.	Середньорічна вартість кредиторської заборгованості	тис. грн.	83606	80126	110817,5	27 211,5
20.	Середньорічна вартість дебіторської заборгованості	тис. грн.	9305,5	13444	40908,5	31 603
21.	Коеф. оборотності дебіторської заборгованості	обороти	19,2	19,84	17,31	-1,89
22.	Коеф. оборотності кредиторської заборгованості	-	12,00	20,10	23,3	11,3
23.	Власний капітал	тис. грн.	13 263	13 510	13843	580
24.	Загальна вартість активів	тис. грн.	230 197	251 166	288 469	58 272
25.	Коеф. автономії	-	0,097	0,047	0,053	-0,04
26.	Коеф. фінансової залежності	-	9,24	19,93	17,9	8,66
27.	Коеф. фінансової стійкості	-	0,099	0,099	0,095	-
28.	Коеф. поточної ліквідності (покриття)	-	1,06	1,03	1,06	-

У таблиці 2.15 здійснено діагностику ймовірності банкрутства за період 2020-2022рр. у ТЗОВ “Рітейл Україна”.

Таблиця 2.15

Діагностика банкрутства ТЗОВ “Рітейл Україна” за 2020-2022 рр.

Показники	Нормат. знач.	2020р.	2022р.	Відх. абс. (+,-)
Коеф. поточної ліквідності	>1,50	1,06	1,06	-
Коеф. забезпеченості власними оборотними засобами	>0,10%	0,063	0,063	-
Коеф. втрати платоспроможності	>1,0	0,40	0,45	0,05

Діагностика банкрутства котра проведена у таблиці 2.15 встановила наступне. Так, коефіцієнт поточної ліквідності залишився незмінним протягом усього аналізованого періоду. Однак це є негативним так як його нормативне значення має бути більш ніж 1,50. Даний показник демонструє перспективи ТЗОВ розрахуватися за власними зобов’язаннями за рахунок найбільш ліквідної їх частини а саме оборотних активів. Коефіцієнт забезпеченості також є меншим за нормативне значення, і залишався впродовж аналізованого періоду на одному рівні. Коефіцієнт втрати платоспроможності протягом 2020-22 рр. дещо покращив своє значення на (+0,05), проте він не знаходиться в межах нормативного значення.

2.2 Практичні аспекти ведення обліку розрахунків з дебіторами і кредиторами

Оптимальним способом покращення фінансового стану товариства є нагляд за станом його розрахунків, динамікою дебіторської та кредиторської заборгованості, та пошук випадків маніпуляції бухгалтерською інформацією. Тому дуже важливо перевіряти легальність розрахункових та обмінних операцій, їхню обґрунтованість та правдивість у фінансовій звітності.

У фінансовій звітності товариства вказана інформація про довгострокову та поточну дебіторську заборгованість станом на кінець року в таких документах, як:

Форма №1 (Звіт про фінансовий стан), в іншому вигляді - Баланс;

Форма №3 (Звіт про рух грошових коштів);

Форма №5 (Додаток до фінансової звітності).

Найменування статей балансу (Форма №1) і їх деталізація стосовно дебіторської заборгованості Товариства з обмеженою відповідальністю ТЗОВ “Рітейл Україна” представлені і розкриті в таблиці 2.16.

Таблиця 2.16

Відображення дебіторської заборгованості у
Балансі (Звіті про фінансовий стан) (ф. №1)

Стаття	Характеристика статті
I. Необоротні активи	
Довгострокова дебіторська заборгованість	Зазначається сума фізичних та юридичних осіб, яка не виникає у процесі нормального операційного циклу та буде погашена після двадцяти місяців від дати балансу
Відстрочені податкові активи	Відображається сума податку на прибуток, що підлягає відшкодуванню в наступних періодах унаслідок тимчасової різниці між обліковою і податковою базою оцінки.
II. Оборотні активи	
Векселі одержані	Зазначається сума заборгованості покупців, замовників та інших дебіторів за відвантажену продукцію (товари), інші активи, виконані роботи та надані послуги, яка забезпечена векселем
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:	
чиста реалізаційна вартість	Різниця між первісною вартістю дебіторської заборгованості та сумою резерву сумнівних боргів
- первісна вартість	Зазначається сума заборгованості покупців та замовників за надані їм продукцію, товари, роботи та послуги
- резерв сумнівних боргів	Зазначається величина резерву сумнівних боргів
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	
- з бюджетом	Показується дебіторська заборгованість фінансових і податкових органів, а також переплата за податками, зборами та іншими платежами до бюджету
- за виданими авансами	Наводиться сума авансів, наданих іншим підприємствам у рахунок майбутніх поставок товарно-матеріальних цінностей, виконання робіт, надання послуг
- з нарахованих доходів	Показується сума нарахованих дивідендів, процентів, роялті, що підлягають надходженню
із внутрішніх розрахунків	Наводиться заборгованість пов'язаних сторін та дебіторська заборгованість із внутрішньовідомчих розрахунків
Інша поточна дебіторська заборгованість	Показується заборгованість дебіторів, яка не може бути включена до інших статей дебіторської заборгованості та

На рис. 2.3 відображено яка інформація щодо дебіторської заборгованості відображається у Примітках до фінансової звітності (ф. №5)

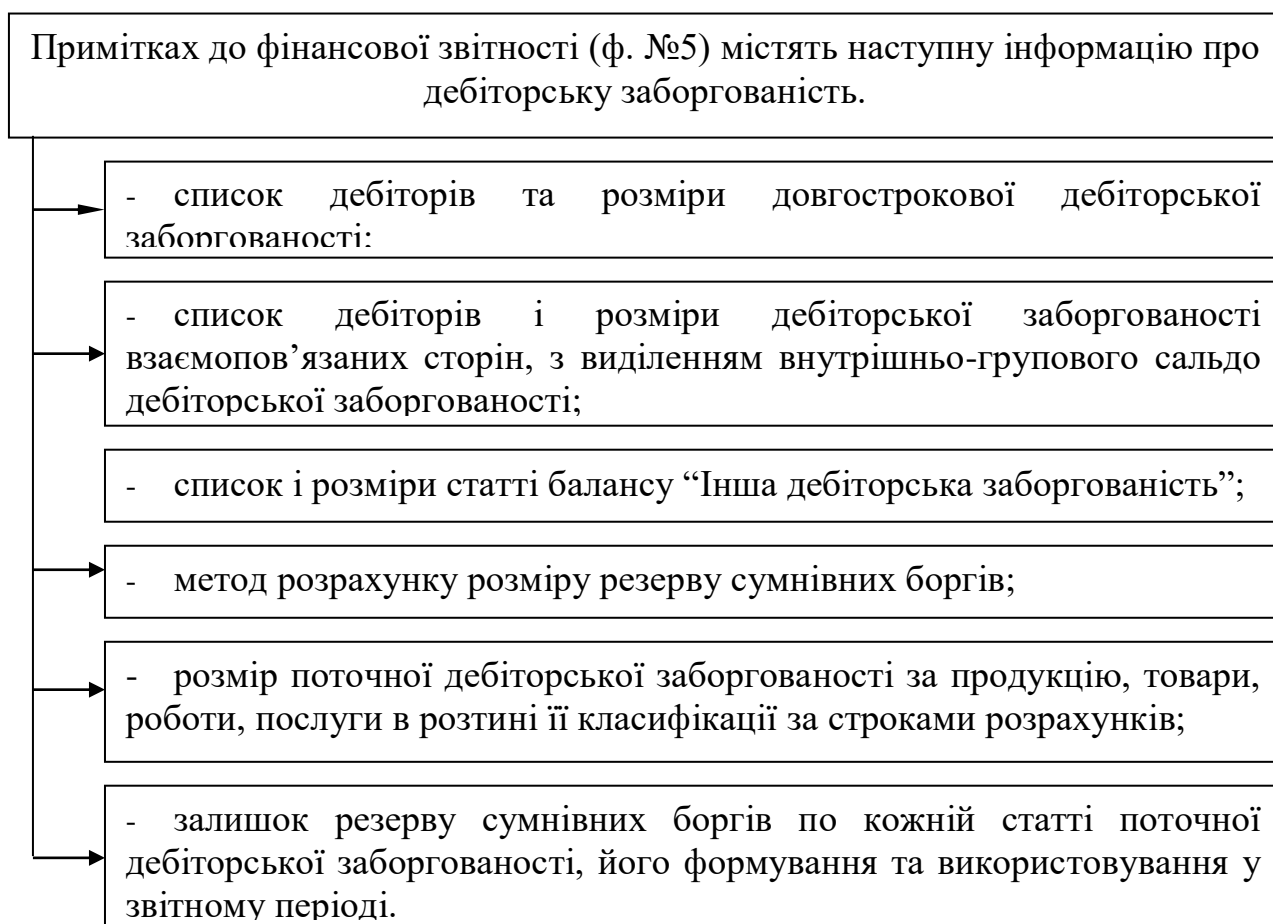

Рис.2.3 Інформація про дебіторську заборгованість у Примітках до фінансової звітності (ф. №5).

У Звіті про рух грошових коштів (Форма №3), дебіторська заборгованість також відображається в наступних рядках:

- “Надходження авансів від покупців і замовників”;
- “Надходження від реал. фін. інвест.”;
- “Надходження від реал. необ. активів”.

Щодо декларації для податку на додану вартість, у ній також міститься інформація про дебіторську заборгованість. Важливою частиною управління оподаткуванням на додану вартість є розрахунок податкового кредиту та податкових зобов'язань.

За даними статистичної звітності, інформація про фінансові результати та

стан розрахунків Товариства з обмеженою відповідальністю (ТзОВ) відображається у формі №1-Б “Звіт про фінансові результати та дебіторську та кредиторську заборгованість”. Другий розділ цього звіту містить відомості про суму дебіторської заборгованості, включаючи суми, які мають бути оплачені між партнерами. Крім того, цей розділ розкриває розподіл боргів за різними видами, такими як борги за товари, роботи, послуги, розрахунки з бюджетом, внутрішні розрахунки, внески до страхового фонду зарплати і інше. Важливо зауважити, що ця форма подається щомісячно та повинна бути надана до 20-го числа наступного місяця після закінчення звітного періоду.

2.3 Пріоритетні напрями удосконалення обліку розрахунків з дебіторами і кредиторами

Під час функціонування Товариства з обмеженою відповідальністю взаємодія з різними сторонами, якими є працівники, покупці, постачальники, фінансові та кредитні установи, інші контрагенти, а також органи державної влади та місцевого самоврядування, є регулярним явищем. Ці взаємозв'язки призводять до формування дебіторської заборгованості, яка потребує постійного контролю та управління з боку адміністрації ТзОВ. З цього приводу важливо забезпечити якісну, своєчасну та об'єктивну реєстрацію інформації в системі бухгалтерського обліку.

Термін “дебіторська заборгованість” описує зобов'язання, які виникають внаслідок взаємодії різних сторін. Цей термін вивчається та узагальнюється в періодичних і наукових джерелах, а також в теорії і практиці бухгалтерського обліку та фінансового управління. Дебіторська заборгованість розглядається як окремий об'єкт дослідження, який має свої власні характеристики і впливає на фінансовий та майновий стан ТзОВ.

Важливо виділити два основних типи дебіторської заборгованості: товарну та нетоварну (неопераційну). Товарна дебіторська заборгованість виникає внаслідок звичайних операцій діяльності ТзОВ, включаючи продаж

продукції, виконання робіт або надання послуг. Розрахунки з покупцями і клієнтами стосуються товарної дебіторської заборгованості. Покупці - це фізичні або юридичні особи, які придбали товари, роботи або послуги. Клієнти є стороною угоди, на підставі якої виготовляється продукція, надаються послуги або виконуються роботи. Облік розрахунків з цими сторонами є ключовим елементом бухгалтерської діяльності, оскільки на цьому етапі здійснюється облік більшості доходів і грошових потоків ТЗОВ.

Проте на сьогодні є певні труднощі, обліку дебіторської заборгованості, які відображенні на рис. 2.4.

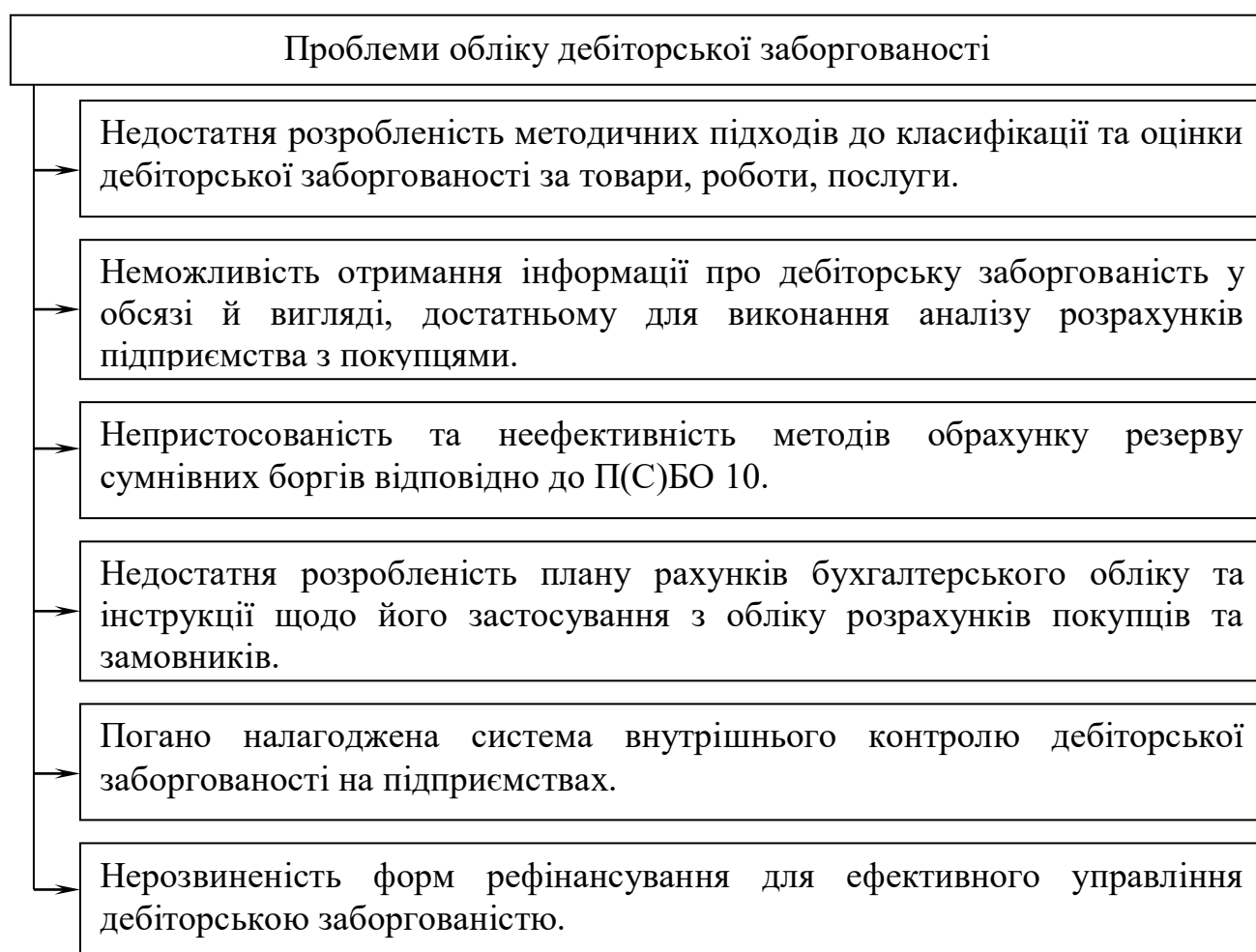

Рис.2.4. Проблеми обліку дебіторської заборгованості

З цього приводу виникає необхідність прийняти ряд заходів для покращення обліку розрахунків з клієнтами та ефективного управління дебіторською заборгованістю.

Дебіторська заборгованість зазвичай становить значну частину структури оборотних активів і має великий вплив на фінансовий стан товариства. Зростання дебіторської заборгованості призводить до потреби залучення зовнішніх фінансових ресурсів, що ускладнює фінансове становище товариства. Під час періодів інфляції важливішим стає аналіз дебіторської заборгованості, оскільки розсіювання оборотних активів стає неефективним.

Для складання фінансової звітності дебіторська заборгованість класифікується за різними критеріями: тривалість операційного циклу (час між закупівлею товарів і отриманням грошей від продажу); строки надходження грошей; види зобов'язань боржника за різними видами продукції; своєчасність сплати дебіторської заборгованості. Перші два критерії розрізняють довгострокову та поточну дебіторську заборгованість.

Організації, які займаються операційною діяльністю, зазвичай мають зобов'язання за надану продукцію, роботи та послуги, які становлять значну частину щоденної дебіторської заборгованості. Також формування інших видів дебіторської заборгованості пов'язане з господарською діяльністю організації і є наслідком її операційної діяльності.

Дебіторська заборгованість може бути включена до активу, якщо є ймовірність того, що товариство одержить у майбутньому певні економічні вигоди від цих заборгованостей, і якщо розмір цих вигід може бути реально оцінений, згідно з вимогами П(С)БО 10 “Дебіторська заборгованість”. Оскільки визнання доходу від продажу продукції і товарів зазвичай базується на історичній вартості, такий вид щоденної дебіторської заборгованості також може вважатися активом.

У зв'язку з тим, що існує пряма залежність між списанням простроченої дебіторської заборгованості та створенням підстав для обчислення податку на прибуток, процес списання такої заборгованості вимагає особливої уваги та ретельного розгляду.

Вірність та своєчасність списання дебіторської заборгованості стають критичними аспектами при оцінці фінансових результатів товариства.

Удосконалення процедур обліку дебіторської заборгованості важливе для забезпечення точності фінансової звітності. З цією метою, пропонуються ряд заходів та стратегій (рис. 2.5), які можуть бути використані для оптимізації цього процесу.

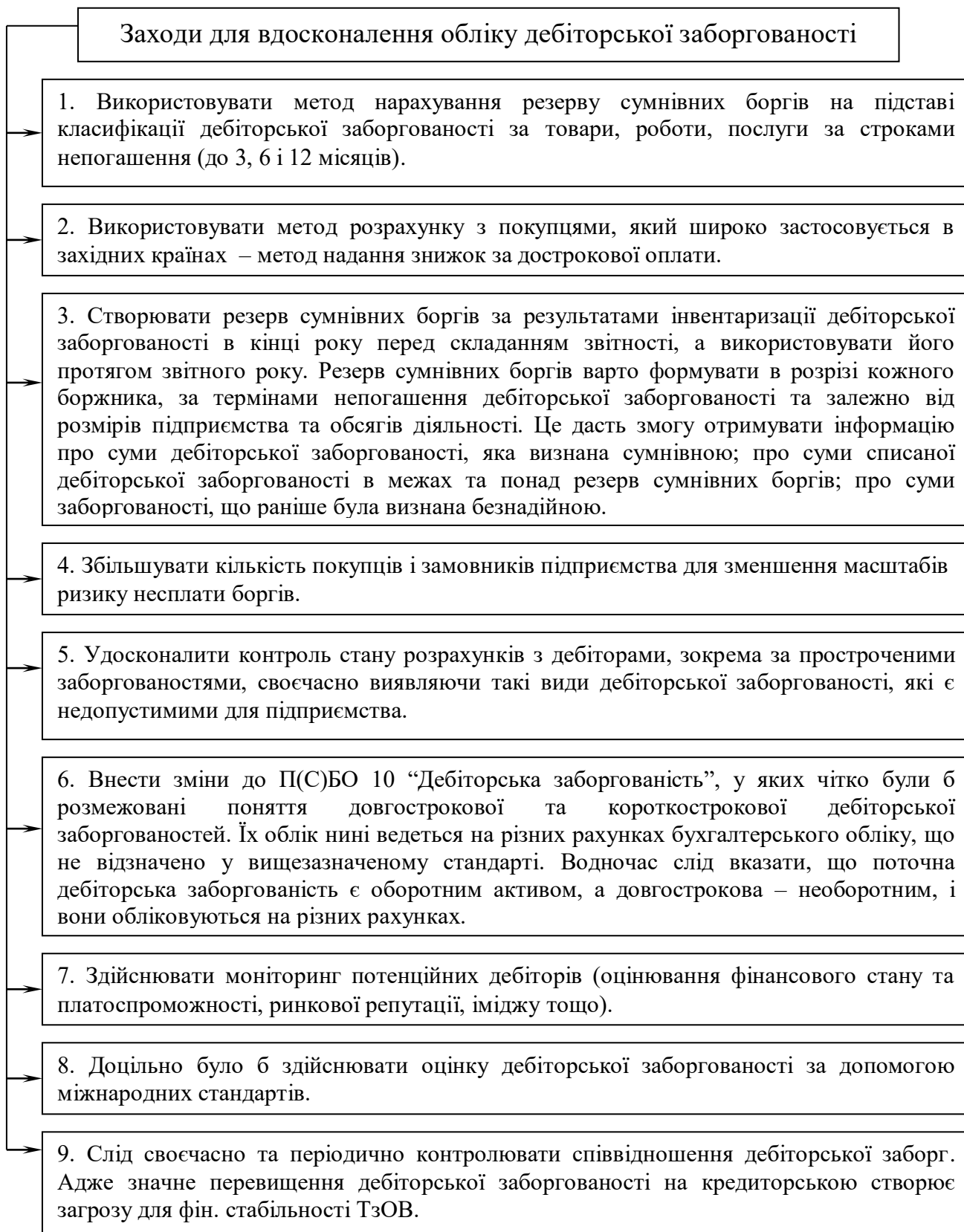

Рис.2.5. Заходи для удосконалення обліку дебіторської заборгованості

На підставі проведеного аналізу дебіторської заборгованості очевидно, що існує необхідність у вдосконаленні та реформуванні методів обліку цього виду заборгованості, оскільки це має вплив на фінансові показники та загальну ефективність фінансової діяльності товариства.

Операції, пов'язані зі сплатою дебіторської заборгованості, представляють собою форму реструктуризації активів, що перетворюють дебіторську заборгованість на ліквідні активи, що може мати вагому значущість для фінансової стійкості товариства.

Факторинг, облік векселів та форфейтинг є признаними методами розрахунків з дебіторською заборгованістю та широко використовуються в країнах із розвинутими фінансовими ринками. Проте в Україні ці методи не отримали належного впровадження через відсутність відповідного законодавства та відповідних облікових практик, хоча їх використання може сприяти перетворенню дебіторської заборгованості на фінансові ресурси та покращити фінансовий стан товариства.

Висновки до розділу 2

1. На основі проведеного аналізу коеф. ліквідності робимо наступні висновки так коеф. поточної ліквідності у 2020-22 роках був більшим за 1 (тобто в межах нормативного значення). А коеф. проміжної та абсолютної ліквідності є меншими і не знаходяться в межах нормативних значень. А це є свідченням того що у товариства низька платоспроможність.
2. Аналіз котрий проведений у табл. 2.10 встановив наступне. Показники загальної сукупного капіталу, рентабельності продажу та рентабельності виробничих витрат продемонстрували зменшення відповідно на -0.092%, -2.4%, -3.88%, що є негативним для ТзОВ “Рітейл Україна”. Однак усі інші показники рентабельності за період 2020-2022рр. продемонстрували зростання. Серед котрих слід виокремити такий показник як чиста рентабельність (збитковість) власного капіталу, %, котрий протягом аналізованого періоду продемонстрував найбільше зростання а саме на +5,23%.
3. З метою покращення фінансового стану ТзОВ, рекомендується реалізувати ряд наступних заходів: збільшити обсяги виробництва, зокрема продукції глибокої обробки, для збільшення доходів; підвищити продуктивність праці шляхом використання сучасних методів матеріального стимулювання робітників; розвивати маркетингову стратегію, спрямовану на розширення ринків збуту, одночасно розширюючи асортимент та асортимент продукції та покращуючи її якість; зменшити собівартість продукції для підвищення конкурентоспроможності; впровадити моніторинг динаміки дебіторської та кредитної заборгованості; розробити гнучку та результативну цінову політику. Такі дії сприятимуть покращенню фін. стану ТзОВ та збільшенню його результатів.
4. Подальше покращення фінансової діяльності Товариства можливе завдяки вдосконаленню управління заборгованістю. Прогнозування руху дебіторської та кредитної заборгованості, виявлення резервів та передбачення можливих

дисбалансів у їх виникненні допоможе персоналу приймати ефективні рішення для уникнення можливих проблем.

РОЗДІЛ 3.

АНАЛІЗ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ І КРЕДИТОРАМИ НА ТЗОВ “РІТЕЙЛ УКРАЇНА”

3.1. Методичні прийоми аналізу розрахунків з дебіторами і кредиторами

Застосування різних методів для аналізу діяльності підприємств має свої особливості, які варіюються залежно від характеру та об'єкта дослідження, а також від поставлених завдань та цілей аналізу. При визначенні об'єкта дослідження необхідно чітко визначити, що саме аналізується. Вибір методу дослідження, в свою чергу, передбачає вибір шляху та інструментів, які використовуються для досягнення поставленої мети.

Під час впровадження конкретного методу аналізу використовується науковий інструментарій, який включає в себе послідовність дій та методику дослідження.

Основу методики аналізу в економіці складають інструменти, які допомагають досягти певних цілей. Серед таких інструментів можна виділити технічні прийоми та методи збору та оцінки інформації. Ці інструменти можуть використовуватися на різних етапах дослідження, включаючи:

- Початкову обробку зібраної інформації.
- Вивчення стану та закономірностей розвитку досліджуваного об'єкта.
- Проведення факторного аналізу для визначення впливу різних факторів на фінансові результати діяльності об'єкта.
- Виявлення незадіяних можливостей та резервів і проведення розрахунків для прогнозування покращення фінансового стану.
- Узагальнення результатів аналізу та комплексна оцінка виробничо-господарської діяльності об'єкта.

- Розробка та обґрунтування перспективних планів для поліпшення фінансового розвитку об'єкта в різних сферах діяльності.

У практиці економічного аналізу, метод порівняння (зіставлення) використовується найширше. Цей метод полягає в порівнянні невідомого показника з відомим з метою виявлення спільних або відмінних рис або характеристик між ними.

Під час проведення економічного аналізу та досягнення поставлених цілей, цей метод застосовується як основний, або, рідше, в ролі додаткового інструменту.

У сфері економічного аналізу, середні та відносні величини, що належать до кількісних методів досліджень, використовуються досить широко.

Середні значення (які включають середньоквадратичне, просту арифметику, середньозважену, хронологічну, арифметичну, геометричну та гармонічну середні) застосовуються для остаточного аналізу загальних характеристик схожих величин. Середнє значення вказує на якість аналізованої величини, особливо в умовах зміни її значення. Проте важливою умовою при використанні методу середніх значень є висока подібність набору даних, які піддаються аналізу.

При обчисленні середніх значень важливо розглядати дві основні категорії:

- Прості середні показники, які розраховуються без врахування важливості цього показника для загального результату.
- Середньозважені середні показники, які враховують вагомість аналізованого показника [31].

В теорії економічного аналізу та на практиці, поряд з абсолютними величинами, дуже розповсюджені відносні величини. Вони дозволяють аналізувати ступінь виконання планових показників, їх динаміку, передбачати майбутні значення та представляти зміни в структурі. Головною перевагою відносних величин є їх здатність анонімізувати відхилення абсолютних значень

і дозволяти порівнювати показники, абсолютні значення яких важко порівнювати.

Відносні величини представляють собою кількісні відношення між соціально-економічними подіями та можуть бути обчислені шляхом поділу одного показника на інший. Зазвичай велика частина відносних значень отримується шляхом ділення двох абсолютних значень.

За змістом, відносні показники поділяються на коефіцієнти, відсотки та індекси. Коефіцієнти використовуються для порівняння різних величин, які мають взаємну залежність, де одна з них вважається базовою для порівняння.

Відсотки (%) є корисними для вираження співвідношення між показниками, при цьому один із них приймається за 100%. Використання відсотків (іноді називаються процентами) також важливо при аналізі структури виробництва, розподілу дебіторських та кредиторських зобов'язань та формулюванні висновків щодо їхньої динаміки.

Індекси використовуються для дослідження змін значень в динаміці. Показники поділяються на базові та ланцюжкові. При розрахунку базових індексів розрахунок відбувається від початкового (базового) значення часового ряду (яке вважається 100%), і подальші показники виражаються відсотками від бази. У випадку обчислення ланцюжкових індексів, кожен показник часового ряду порівнюється не з базовим, а з відповідним показником попереднього року.

Основними методами аналізу фінансового стану, які здобули широке популярність в практиці виробничої діяльності компаній, є наступні [35]:

Метод групування, що є одним із найпоширеніших у сфері економічного аналізу. Його суть полягає у розподілі показників на окремі групи згідно з їхніми схожими характеристиками. За допомогою цього методу можна виявити закономірності, аналізувати динаміку та встановлювати основні фактори, що впливають на економічні події та їх взаємозв'язок.

Горизонтальний аналіз, де розраховується як абсолютне, так і відносне значення показників статей аналізованої фінансової звітності протягом певного періоду часу, і визначається їхнє відхилення.

Вертикальний аналіз, де обчислюється вага (частка) статті у загальній сумі балансу, що дозволяє аналізувати структуру активів і пасивів, зокрема дебіторську та кредиторську заборгованість протягом певного часового проміжку.

Факторний аналіз, який використовується для визначення причин зміни як абсолютних, так і відносних показників, а також для вивчення впливу окремих факторів на результативність досліджуваного показника.

Збільшення обсягу дебіторської заборгованості, особливо від зовнішніх клієнтів, зазвичай свідчить про наявність певних фінансових нестабільностей. Для оцінки дебіторської заборгованості можна використовувати різноманітні показники, які будуть розглянуті нижче. Вихідні дані для розрахунків цих показників повинні бути отримані з фінансової звітності товариства. Враховуючи ці показники, можна надати більш глибоку та комплексну оцінку фінансового стану компанії і виявити потенційні проблеми у взаємодії з дебіторами.

Серед показників, які грають важливу роль у аналізі дебіторської заборгованості, варто виділити наступні:

1. Оборотність дебіторської заборгованості: Оборотність дебіторської заборгованості визначається за формулою:

$$\text{Од} = \text{В} / \text{Д} \quad (3.1)$$

Од - оборотність дебіторської заборгованості;

В - чистий дохід від реалізації продукції;

Д - середня величина дебіторської заборгованості за аналізований період.

2. Час погашення дебіторської заборгованості: Час погашення визначається за формулою:

$$\text{Пд} = 360 \text{ дн.} / \text{Од} \quad (3.2)$$

Пд - час погашення дебіторської заборгованості;

Од - оборотність дебіторської заборгованості.

3. Частка дебіторської заборгованості в поточних активах: Частка визначається за формулою:

$$Д_а = (Д_з / П_а) * 100 \quad (3.3)$$

Д_а - частка дебіторської заборгованості в поточних активах;

Д_з - дебіторська заборгованість;

П_а - поточні активи (сума розділів 2 та 3 активу балансу).

4. Відношення величини дебіторської заборгованості до чистого доходу від реалізації продукції: Величина визначається за формулою:

$$Д_з = Д / В \quad (3.4)$$

Д_з - середня величина дебіторської заборгованості;

В - чистий дохід від реалізації продукції.

5. Розрахунок питомої ваги проблематичної дебіторської заборгованості у загальній сумі заборгованості в процентах.

Аналіз кредиторської заборгованості включає дослідження її складу та структури, і цей аналіз проводиться аналогічно до аналізу дебіторської заборгованості. На заключному етапі аналізу необхідно виконати порівняння обох видів заборгованості. Під час аналізу кредиторської заборгованості також розраховуються схожі показники, включаючи коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості та співвідношення розміру кредиторської заборгованості до чистого доходу від реалізації продукції та інші аналітичні показники. Важливо ретельно досліджувати обидва види заборгованості для отримання більш глибокого розуміння фінансового стану підприємства.

3.2. Оцінка результатів аналізу розрахунків з дебіторами і кредиторами

Стан та зміну структури дебіторської заборгованості ТЗОВ “Рітейл Україна” за 2020-2022 роки проведемо у табл. 3.1.

Аналіз проведений в табл. 3.1. дав змогу зробити такі висновки, щодо розмірів дебіторської заборгованості впродовж 2020-2022рр. Таким чином

найбільша величина дебіторської заборгованості була у 2022 році і становила 36 587 тис.грн.

Слід відзначити, що за аналізований період дебіторська заборгованість значно збільшилася, зростаючи з 17 391 тис. грн. у 2020 році до 36 587 тис. грн. у 2022 році. Таким чином, протягом останніх трьох років вона зросла на 19 196 тис. грн., що є негативним показником для ТзОВ. У своїх рекомендаціях відповідальним працівникам цієї галузі роботи слід підкреслити необхідність активізації заходів з повернення частини коштів на підприємство.

Також важливо відзначити, що дебіторська заборгованість не зросла лише за статтею “Дебіторська заборгованість за товари, роботи і послуги”, яка збільшилася в абсолютному виразі на 7 837 тис. грн. у період 2020-21 років і на 9 232 тис. грн. у період 2021-22 років. Крім того, частка цієї статті у загальній сумі дебіторської заборгованості також зросла.

Також, слід зазначити, що у 2021-2022 роках виявлено найвищий відсоток дебіторської заборгованості серед оборотних активів, що склав 13,18% щорічно. Цей показник не вважається сприятливим. Фактично, Товариство з обмеженою відповідальністю “Рітейл Україна” активно кредитує своїх покупців на 13,18%, що призводить до погіршення його фінансового стану.

Також важливо провести оцінку якості та ліквідності дебіторської заборгованості. Під якістю дебіторської заборгованості маємо на увазі ймовірність вчасного її погашення. Однією з основних характеристик такої заборгованості є час її виникнення та частка простроченої суми в загальній вартості. За практикою встановлено, що чим триваліше дебіторська заборгованість і чим більше прострочена, тим менша ймовірність її повернення.

В ході аналізу рекомендується систематизувати дебіторську заборгованість за термінами виникнення. Наявність цієї інформації за аналізований період дозволить визначити клієнтів, які не виконують свої фінансові зобов'язання.

Основним показником якості дебіторської заборгованості вважається її оборотність. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості вказує на те,

скільки разів гроші оберталися протягом року. Цей показник розраховується як відношення реалізованої продукції до середньорічної суми дебіторської заборгованості за рік.

$$\text{Коб.дт.2020р.} = 281\,234 / ((11\,894 + 17\,391) / 2) = 19,2;$$

$$\text{Коб.дт.2021р.} = 477\,139 / ((17\,391 + 30\,704) / 2) = 19,84;$$

$$\text{Коб.дт.2022р.} = 582\,576 / ((30\,704 + 36\,587) / 2) = 17,31.$$

Аналіз стану і структури дебіторської заборгованості на ТзОВ “Рітейл Україна” за 2020-2022 роки

Розрахунки з дебіторами	2020 рік		2021 рік		2022 рік		Відх. 2022-2020рр.			
							2021/2020		2022/2021	
	Сума, тис.грн.	Сума, тис.грн.	Сума, тис.грн.	Питома вага, %	Сума, тис.грн.	Сума, тис.грн.	Сума, тис.грн.	Питома вага, %	Сума, тис.грн.	Питома вага, %
1.Довгострокова дебіторська заборгованість	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.Дебіторська заборгованість за товари, роботи і послуги	6 685	38,44%	14 522	47,30%	23 754	64,92%	7 837	8,86%	9 232	17,63%
3. За виданими авансами	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. За розрах. з бюджетом	27	0,16%	2	0,01%	18	0,05%	-25	-0,15%	16	0,04%
у тому числі з податку на прибуток	2	0,01%	2	0,01%	-	-	0	0,00%	-	-
5.Дебітор. заборг. за розрах. з нарахованих доходів	447	2,57%	771	2,51%	479	1,31%	324	-0,06%	-292	-1,20%
6. Дебітор. заборг. за розрах. із внутрішніх розрахунків	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6. Інша поточна дебіторська заборгованість	10 230	58,82%	15 407	50,18%	12 336	33,72%	5 177	-8,64%	-3 071	-16,46%
Разом дебіторська заборгованість	17 391	100%	30 704	100%	36 587	100%	13 313	-	5 883	-
Оборотні активи	220588	-	232 919	-	277 585	-		-		-
Питома вага дебіторської заборгованості в загальній сумі поточних активів (%)	7,88%	-	13,18%	-	13,18%	-	5,3%	-	-	-

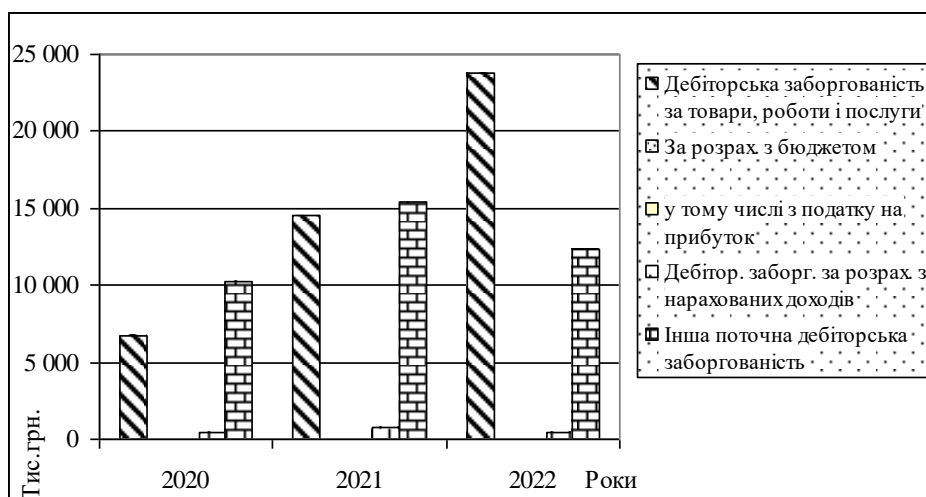

Рис.3.1 Динаміка дебітор. заборг. на ТзОВ “Рітейл Україна” за 2020-2022 роки

У рамках аналізу обороту дебіторської заборгованості, таблицю 3.2 використаємо для проведення відповідних розрахунків. Під час цього виду аналізу буде важливо розрахувати такі показники: термін погашення дебіторської заборгованості, частку дебіторської заборгованості в загальній сумі оборотних активах, а також відношення середньорічної суми дебіторської заборгованості до виручки від продажу.

Таблиця 3.2

Аналіз оборотності дебіторської заборгованості на ТзОВ “Рітейл Україна” за 2020-2022 роки

Показники	2020р	2021р	2022р	Абс. відхилення	
				2021/2020	2022/2021
Коеф. оборотності дебіторської заборгованості	19,2	19,84	17,31	0,64	-2,53
Строк погашення дебіторської заборгованості	18,75	18,14	20,79	-0,61	2,65
Доля дебіторської заборгованості в загальному обсязі поточних активів	7,88%	13,18%	13,18%	5,3%	—
Відношення середньої величини дебіторської заборгованості до виручки від реалізації	0,05	0,05	0,057	—	0,007

Відношення середньої суми дебіторської заборгованості до виручки від реалізації можна обрахувати за формулою 3.4:

$$2020 \text{ рік Дз.} = ((11\,894 + 17\,391) / 2) / 281\,234 = 0,05;$$

$$2021 \text{ рік Дз.} = ((17\,391 + 30\,704) / 2) / 477\,139 = 0,05;$$

$$2022 \text{ рік Дз.} = ((30\,704 + 36\,587) / 2) / 582\,576 = 0,057.$$

Проведений аналіз таблиці 3.2 дозволяє нам отримати такі докладні висновки. Максимальне значення коефіцієнту оборотності дебіторської заборгованості було зафіксовано у 2021 році і склало 19,84, у порівнянні з 19,2 у 2020 році та 17,31 у 2022 році. Хоча відбулося невелике зниження, це може вказувати на певне зменшення ефективності контролю за дебіторами у Товариства з обмеженою відповідальністю.

Зазначений коефіцієнт визначає, скільки разів дебіторська заборгованість обернулася протягом року відносно обсягу виручки від продажу. Його зниження може свідчити про вплив стратегії надання відстрочок платежів, яку обирає Товариство.

Строк погашення дебіторської заборгованості впродовж аналізованого періоду спочатку зменшився на -0,61 дня в 2021 році, проте вже у 2022 році збільшився на 2,65 дня. Це може вказувати на певне вирішення проблем зі сплатою, але водночас свідчити про негативний вплив на фінансовий стан Товариства.

Фактично, чим довший строк боргу, тим менша його реальна вартість, але невиконання умов розрахунків може негативно вплинути на рейтинг Товариства та можливість отримання майбутніх кредитів.

Доля дебіторської заборгованості в загальному обсязі поточних активів зросла на 5,3% протягом 2020-21 років і залишилась стабільною на рівні 13,18% у 2021-22 роках. Це може вказувати на збільшення обсягу непогашених зобов'язань у структурі активів Товариства.

У таблиці 3.3 планується провести порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості за 2020 рік, що дозволить отримати більш повне розуміння фінансового стану підприємства.

Таблиця 3.3.

Порівняльний аналіз дебіторської і кредиторської заборгованостей
ТЗОВ “Рітейл Україна” у 2020 році, тис.грн.

Показник	Дебіторська заборгованість	Кредиторська заборгованість	Перевищення заборгованості	
			Дебіторська	Кредиторська
Заборгованість за товари, роботи, послуги	6 685	62 216	–	55 531
за одержаними авансами	–	–	–	–
за розрахунки з бюджетом	27	534	–	507
у тому числі з податку на прибуток	2	–	2	
за розрахунками з нарахованих доходів	447	–	447	–
За розрахунками зі страхування	–	45	–	45
За розрахунками з оплати праці		758		758
Інші поточні зобов’язання	10 230	1 479	8751	–
Усього	17 391	65 032	9 200	56 841

Аналізуючи інформацію у таблиці 3.3, приходимо до висновку, що протягом 2020 року кредиторська заборгованість ТЗОВ перевищувала дебіторську на суму 56 841 тис. грн. На рис. 3.2 ми представимо структуру кредиторської заборгованості за зазначений період для більш детального розуміння її складових.

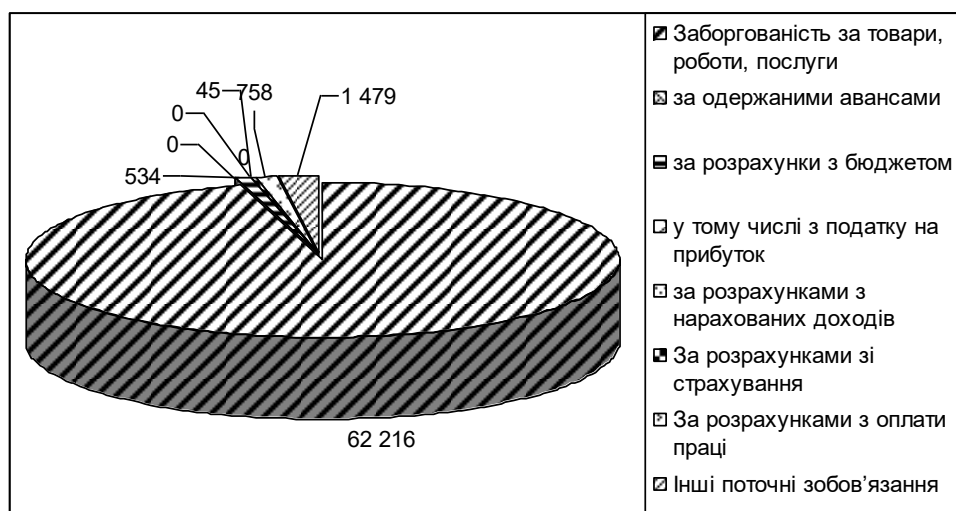

Рис. 3.2. Структура кредиторської заборгованості ТЗОВ «Рітейл Україна» у 2020 році, тис.грн.

Проведемо порівняльний аналіз заборгованостей за 2021 рік, використовуючи дані, представлені у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4.

Порівняльний аналіз дебіторської і кредиторської заборгованості ТЗОВ «Рітейл Україна» у 2021 році

Показник	Дебіторська заборгованість	Кредиторська заборгованість	Перевищення заборгованості	
			Дебіторська	Кредиторська
Заборгованість за товари, роботи, послуги	14 522	94 545	–	80 023
за одержаними авансами	–	–	–	–
за розрахунки з бюджетом	2	1074	–	1072
у тому числі з податку на прибуток	2	–	2	–
за розрахунками з нарахованих доходів	771	–	771	–
За розрахунками зі страхування	–	50	–	50
За розрахунками з оплати праці	–	1030	–	1030
Інші поточні зобов'язання	15407	1873	13534	–
Усього	30 704	98 572	14 307	82 175

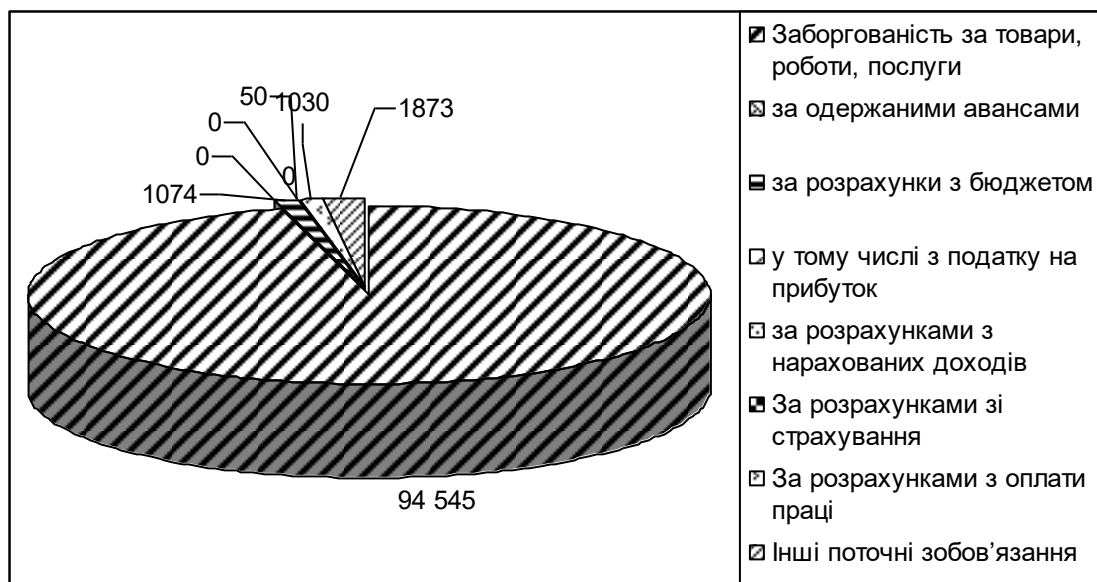

Рис. 3.3. Структура кредиторської заборгованості ТЗОВ “Рітейл Україна” у 2021 році, тис.грн.

Дебіторська заборгованість виявилася меншою за кредиторську, перевищуючи її у 2021 році на суму 82 175 тис. грн. Це вказує на ситуацію, коли Товариство з обмеженою відповідальністю має виплатити більше боргових зобов'язань, ніж може отримати коштів від дебіторів. Для подальшого аналізу порівняємо заборгованості у Товаристві з обмеженою відповідальністю на 2022 рік за допомогою таблиці 3.5.

Таблиця 3.5.

Порівняльний аналіз дебіторської і кредиторської заборгованості
ТЗОВ “Рітейл Україна” у 2022 році.

Показник	Дебіторська заборгованість	Кредиторська за боргованість	Перевищення заборгованості	
			Дебіторська	Кредиторська
Заборгованість за товари, роботи, послуги	23 754	123 330	–	99 576
за одержаними авансами	–	–	–	–
за розрахунки з бюджетом	18	664	–	646
у тому числі з податку на прибуток	–	39	–	39
за розрахунками з нарахованих доходів	479	–	479	–

за розрахунками зі страхування	–	161	–	161
за розрахунками з оплати праці	–	742	–	742
Інші поточні зобов'язання	12 336	1 737	10599	–
Усього	36 587	126 673	11 078	101 164

Аналізуючи дані таблиці 3.5, ми приходимо до висновку, що у 2022 році відзначається перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською на суму 101 164 тис. грн.

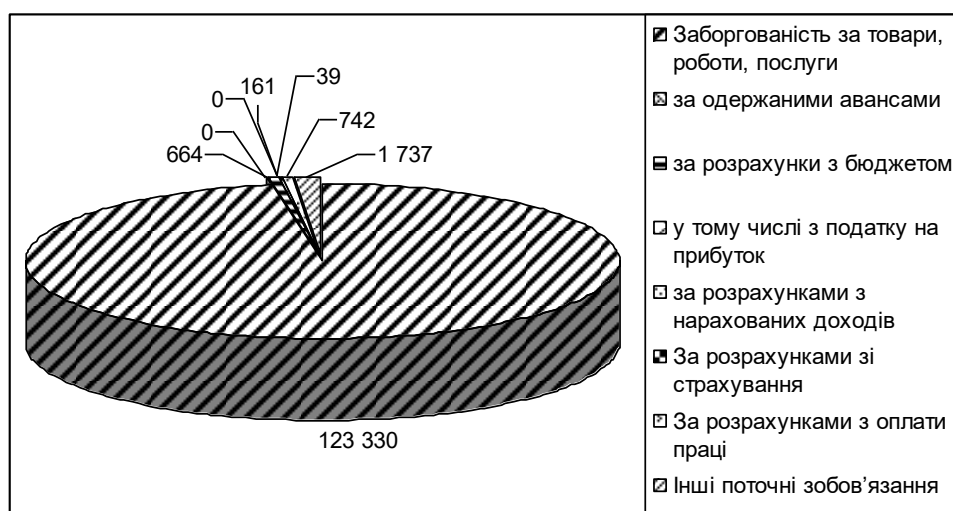

Рис. 3.4. Структура кредиторської заборгованості ТзОВ “Рітейл Україна” у 2022 році, тис.грн.

На основі аналізу, проведеного з використанням даних у таблицях 3.3-3.5, можна зробити висновок, що протягом останніх трьох років кредиторська заборгованість постійно перевищує дебіторську. Розрив між цими показниками зростає, при чому перевага належить кредиторській заборгованості. Це свідчить про тенденцію мобілізації всіх доступних коштів для включення їх у виробничий процес.

Для більш детального аналізу динаміки та структури кредиторської заборгованості Товариства з обмеженою відповідальністю “Рітейл Україна” за період 2020-2022 років ми використаємо таблицю 3.6.

На основі аналізу, представленого у таблиці 3.6, можна зробити комплексні висновки. По-перше, спостерігається тенденція зростання кредиторської заборгованості протягом аналізованого періоду. У 2020 році її обсяг складав 62 216 тис. грн., у 2021 році вже 94 545 тис. грн., а в 2022 році – 123 330 тис. грн. Загальний приріст становить 61 114 тис. грн., що відповідає збільшенню на 198,22%.

Помітно, що ТзОВ “Рітейл Україна” активно мобілізує всі наявні ресурси для забезпечення свого обороту. Це свідчить про стратегічне керівництво компанії, яке ефективно використовує фінансові можливості та здатне адаптуватися до зростання обсягів діяльності.

Аналіз динаміки структури кредиторської заборгованості ТзОВ “Рітейл Україна” у 2020-2022 рр.

Розрахунки з кредиторами	2020 рік		2021 рік		2022 рік		Відхилення			
							2021/2020		2022/2021	
	Сума тис.грн.	Питома вага, %	Сума, тис.грн.	Питома вага, %	Сума, тис.грн.	Питома вага, %	Сума, тис.грн.	Питома вага, %	Сума, тис.грн.	Питома вага, %
Заборгованість за товари, роботи, послуги	62 216	95,67%	94 545	95,91%	123 330	97,36%	32 329	96,4%	28 785	102,29%
за одержаними авансами	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
за розрахунки з бюджетом	534	0,82%	1074	1,09%	664	0,52%	540	1,61%	-410	-1,46%
у тому числі з податку на прибуток	–	–	–	–	39	0,03%	–	–	39	0,14%
за розрахунками з нарахованих доходів	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
за розрахунками зі страхування	45	0,07%	50	0,05%	161	0,13%	5	0,01%	111	0,39%
за розрахунками з оплати праці	758	1,17%	1030	1,04%	742	0,59%	272	0,81%	-288	-1,02%
Інші поточні зобов'язання	1 479	2,27%	1873	1,90%	1 737	1,37%	394	1,17%	-136	-0,48%
Усього	65 032	100%	98 572	100%	126 673	100%	33 540	100%	28 140	100%

Також, слід приділити увагу її структурі. Протягом періоду з 2020 по 2022 роки найбільшу частку в загальній сумі кредиторської заборгованості складала заборгованість за товари, роботи та послуги. Зокрема, у 2020 році її частка становила 95,67%, у 2021 році – 95,91%, а вже у 2022 році цей показник зріс до 97,36%. Зауважимо, що частки заборгованості за розрахунками до бюджету, а також за розрахунками по оплаті праці та страхування відзначаються певною тенденцією до зменшення.

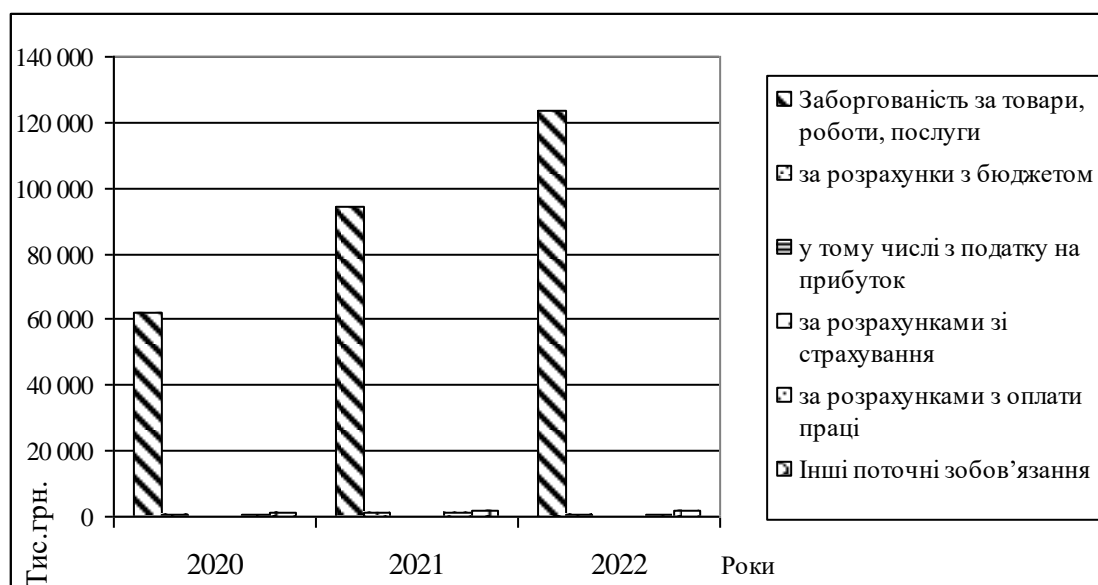

Рис. 3.5. Динаміка кредиторської заборгованості у ТзОВ “Рітейл Україна” у 2020-2022 рр., тис.грн.

Середній період використання кредиторською заборгованістю в обігу Товариства з обмеженою відповідальністю (ТзОВ) буде розрахований за наступною формулою, а отримані результати включимо в таблицю 3.9:

Усереднений термін користування кредиторською заборгованістю в обороті ТзОВ (Тк.з.) обрахуємо за наступною формулою та результати цих обрахунків підсумуємо у таблиці 3.7:

$$T_{\text{к.з.}} = \frac{\text{Середні залишки кредиторської заборгованості} \times \text{Дні звітнього періоду}}{\text{Сума погашеної кредиторської заборгованості за рік}} \quad (3.5).$$

При розгляді аналізу кредиторської заборгованості важливо відзначити, що ця заборгованість також покривається коштами, які надходять від дебіторської заборгованості.

Аналіз часу користування кредиторською заборгованістю
ТзОВ “Рітейл Україна” ” у 2020-2022 рр.

Показники	Роки			Відхилення (+,-)	
	2020р.	2021р.	2022р.	2021/2020р.	2022/2021р.
Середні залишки кредиторської заборгованості, тис. грн.	11959	33 540	28 140	21 581	-5 400
Сума погашеної кредиторської заборгованості, тис. грн.	59053	81802	112623	22 750	30 821
Кількість днів у періоді	360	360	360	0	0
Тривалість використання кредиторської заборгованості, дні	72,9	147,6	89,95	75	-58

З результатів проведеного аналізу термінів користування кредиторською заборгованістю можна зробити наступні висновки. У 2021 році ТзОВ “Рітейл Україна” мало найбільший термін використання коштів від кредиторів, який становив 147,6 днів. Порівняно з 2020 роком, коли цей термін складав 72,9 днів, спостерігалось зростання на 75 днів. У 2022 році цей термін зменшився до 89,95 днів, що є зниженням на -58 днів. Важливо відзначити, що, крім позитивного аспекту, який полягає в залученні всіх доступних фінансових ресурсів у господарський оборот ТзОВ, існують і негативні наслідки такого підходу. Це може свідчити про низьку платіжну дисципліну з боку ТзОВ і спричиняти формування негативної репутації.

Використовуючи формулу 3.6 здійснимо порівняння розмірів дебіторської та кредиторської заборгованостей:

$$K = \frac{\text{Сума дебіторської заборгованості на звітну дату}}{\text{Сума кредиторської заборгованості на звітну дату}} \quad (3.6).$$

У таблиці 3.8 порівняємо розміри дебіторської та кредиторської заборгованостей.

Аналіз співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості
ТзОВ “Рітейл Україна” ” у 2020-2022 рр.

Показники	Роки			Відхилення (+,-)	
	2020	2021	2022	2021/ 2020	2022/2021
Сума дебіторської заборгованості на кінець періоду, тис. грн.	17 391	30 704	36 587	13 313	5 883
Сума кредиторської заборгованості на кінець періоду, тис. грн.	65 032	98 572	126 673	33 540	28 101
Тривалість погашення дебіторської заборгованості, дні	14,32	23,22	14,43	8,9	-8,79
Тривалість використання кредиторської заборгованості, дні	72,9	147,6	89,95	74,7	-57,65
Припадає дебіторської заборгованості на гривню кредиторської заборгованості, грн.	0,27	0,31	0,29	0,04	-0,02
Співвідношення періоду погашення дебіторської і кредиторської заборгованості	0,19	0,16	0,16	-0,03	–

На рис. 3.6 відобразимо порівняння розміру (величини) дебіторської та кредиторської заборгованості.

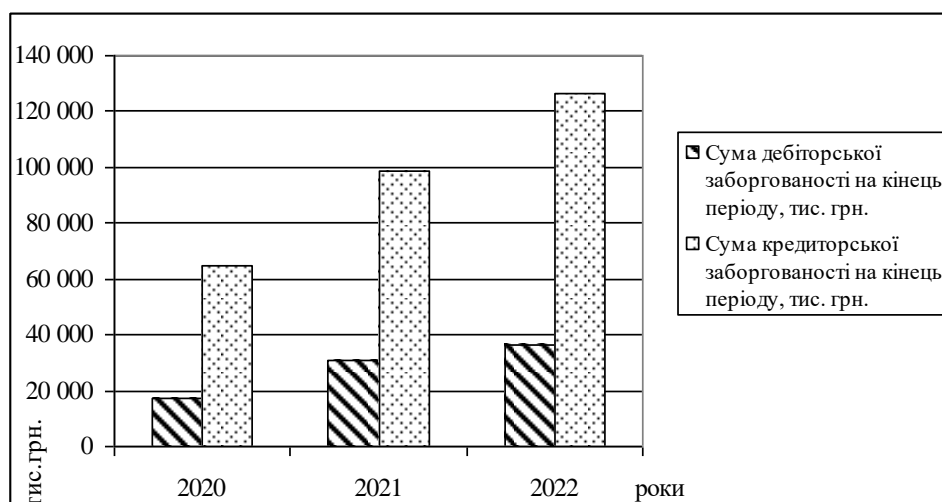

Рис. 3.6. Порівняння величини дебіторської і кредиторської заборгованості на ТзОВ “Рітейл Україна” за період 2020-2022р.

Отже, з таблиці 3.8 можна спостерігати ситуацію, в якій кредиторська заборгованість протягом аналізованого періоду значно перевищує дебіторську. Це свідчить про те, що ТЗОВ “Рітейл Україна” активно мобілізує грошові кошти, але має низький рівень платіжної дисципліни. Це також відображається у термінах погашення дебіторської заборгованості та тривалості користування кредиторською заборгованістю. Термін погашення дебіторської заборгованості не перевищує 23 дні, у той час як час користування кредиторською заборгованістю станом на 2021 рік складає 147 днів. Важливо зазначити, що у 2022 році термін використання кредиторської заборгованості скоротився на - 57,65 днів.

3.3. Напрями оптимізації аналізу розрахунків з дебіторами і кредиторами на ТЗОВ “Рітейл Україна”

Діяльність товариства та його показники мають значний вплив на дебіторську та кредиторську заборгованість. Ефективне управління цими аспектами є однією з ключових стратегій для розвитку товариства.

Для аналізу динаміки дебіторської та кредиторської заборгованості використовується метод горизонтального аналізу. Цей метод полягає в порівнянні значень одних і тих самих фінансових показників протягом аналізованого періоду. Мета горизонтального аналізу полягає в виявленні змін у розвитку товариства та їх впливу на фінансовий стан. Результати аналізу часто виражаються у відсотках відносно базового року, що допомагає краще зрозуміти динаміку та зміни в заборгованості товариства.

Аналіз структури дебіторської та кредиторської заборгованості зазвичай включає в себе оцінку переліку підприємств, з якими виникла певна заборгованість. Такий аналіз зазвичай виявляє наступні аспекти:

- Оцінка загальної суми заборгованості перед конкретним підприємством;
- Розрахунок середньої суми боргу, яку це товариство мало в минулому періоді та середнього періоду ліквідації шляхом порівняння значень та

умов поточної заборгованості на ці суми. Також проводиться аналіз наявності поточних проблем з боргом.

Якщо виявлено підприємство зі значною загальною сумою боргу та строком розрахунку простроченим більше ніж на 3 місяці, то щодо цього підприємства проводиться додатковий аналіз. Основною метою цього аналізу є вивчення можливості ліквідації цієї простроченої заборгованості та/або встановлення потреби в ініціації процедур щодо банкрутства цього ТЗОВ у випадку простроченої дебіторської заборгованості.

Додатково, слід провести структурний (вертикальний) аналіз складових боргу. Головною метою цього аналізу є уникнення концентрації боргу відносно одного підприємства. Найбільший акцент слід зробити на аналізі дебіторської заборгованості, оскільки зменшення ступеня концентрації цієї заборгованості може сприяти запобіганню негативних наслідків у діяльності товариства.

Аналіз дебіторської заборгованості зазвичай орієнтований на наступні аспекти:

Час настання та час платежу, включаючи:

- Довгострокову заборгованість (оплата передбачається через 12 місяців).
- Короткострокову заборгованість (оплата передбачається протягом 12 місяців).

Причини формування боргу, включаючи:

- Платежі контрагентам.
- Аванси та інші обставини.

Під час дослідження дебіторської заборгованості та її структури також розраховується показник, що вказує частку дебіторської заборгованості, яка формується залежно від певного критерію або ознаки відносно загальної суми дебіторської заборгованості.

Аналіз кредиторської заборгованості розпочинається з ретельного вивчення структури та руху кредитних коштів, що включає в себе:

- Довгострокові позикові кошти.
- Короткострокові кредитні кошти.

- Кредиторську заборгованість.
- Інші короткострокові зобов'язання.

Кредиторська заборгованість на підприємстві формується з різних причин:

- Не співпадіння фактичного часу розрахунку з умовленим терміном перерахування коштів.
- Невчасне виконання підприємством своїх особистих зобов'язань.

Під час детального аналізу кредиторської заборгованості слід вивчити розмір зобов'язань на кінець аналізованого періоду, зокрема приділяючи увагу кредиторській заборгованості, термін погашення якої вже минув.

Для аналізу дебіторської та кредиторської заборгованості застосовуються методи горизонтального або трендового аналізу, або ж вивчають абсолютні значення боргів та їхні частки відносно обсягів бізнесу. Також важливим є аналіз зміни оборотів дебіторської та кредиторської заборгованості.

Додатково розглядається структура дебіторської заборгованості з урахуванням можливості ліквідації, розділяючи її на категорії з високою ймовірністю ліквідації, потенційною ліквідацією та низькою ліквідністю.

Всі ці розрахунки можна провести до фактичного отримання даних і поділити на такі групи:

1. Термін розрахунку ще не наступив.
2. Термін розрахунку передбачається від 0 до 30 днів.
3. Термін розрахунку передбачається від 30 до 45 днів.
4. Термін розрахунку передбачається від 45 до 60 днів.
5. Термін розрахунку передбачається від 60 до 90 днів.

Ці дані використовуються для складання таблиці. У випадку, коли спостерігається зростання проблемної дебіторської заборгованості, це може свідчити про низьку ліквідність балансу Товариства з обмеженою відповідальністю (ТзОВ).

Дослідження боржників в першу чергу спрямоване на оцінку їхньої платоспроможності з метою розробки та надання персональних умов для видачі комерційних позик і укладення угод факторингу. Аналіз рівня та змін коефіцієнта ліквідності допомагає керівництву приймати рішення стосовно перспектив продажу товарів на умовах передоплати або зниження відсоткових ставок на комерційні позики.

Стосовно дослідження дебіторської заборгованості та оцінки її фактичного обсягу, це включає аналіз часу виникнення боргів, виявлення проблемних боргів і формування резерву для сумнівних боргів відповідно до їх обсягу.

Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості на основі методу порівняння важливий для ТЗОВ, оскільки він впливає на фінансовий стан і господарську діяльність. У процесі своєї діяльності ТЗОВ здійснює закупівлю сировини та матеріалів, здійснює постачання і продаж власних товарів та надає послуги. Якщо розрахунки за отриману продукцію або послуги проводяться після отримання товару, це означає, що ТЗОВ отримує кредит від своїх партнерів. Також ТЗОВ може виступати як кредитор, надаючи аванси своїм постачальникам за продукцію або послуги, які будуть надаватися у майбутньому. В таких випадках важливо вивчати темпи зростання або зменшення дебіторської та кредиторської заборгованості.

Якщо дебіторська заборгованість перевищує кредиторську, це може свідчити про розпорошення фінансових ресурсів у господарському процесі, що в майбутньому може вимагати залучення дорогих кредитів для забезпечення діяльності товариства. З іншого боку, якщо кредиторська заборгованість переважає, це може призвести до загрози зниження фінансового стану товариства.

Значні суми боргу в дебіторському та кредиторському заборгованості виникають з обов'язків, пов'язаних із сплатою за поставлені сировину, паливо, мастильні матеріали, електроенергію та інші послуги, а також від платежів, які мають бути отримані від замовників за реалізовану продукцію. Це результат

невирішених фінансових зобов'язань та взаємних неплатежів. Фінансовий стан підприємства піддається впливу дебіторської та кредиторської заборгованостей.

Для оцінки впливу дебіторської та кредиторської заборгованості на фінансовий стан товариства, потрібно звернути увагу на кілька основних факторів. В першу чергу, це відношення суми боргу до загальної вартості оборотних активів товариства, а також розгляд співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю. Зазвичай підвищення відсотка боргу відносно вартості активів є негативним сигналом. Якщо сума кредиторської заборгованості перевищує суму дебіторської, це може свідчити про активне залучення фінансових ресурсів у господарську діяльність. Навпаки, коли сума дебіторської заборгованості перевищує кредиторську, це може вказувати на відволікання оборотних коштів товариства на розрахунки з боржниками.

Під час проведення аналізу важливо дослідити, як впливають дебіторська та кредиторська заборгованість на фінансовий стан товариства. Для цього необхідно розглянути відношення між сумою боргу та вартістю оборотних активів товариства, а також вивчити взаємозв'язок між дебіторською та кредиторською заборгованістю. У випадку, коли обсяг заборгованості перевищує вартість власного та еквівалентного оборотного капіталу, це може свідчити про незадовільну фінансову діяльність товариства. З іншого боку, коли кредиторська заборгованість переважає дебіторську, це може вказувати на використання кредитних ресурсів товариством. У зворотному випадку це може означати спрямування оборотних коштів товариства на погашення дебіторської заборгованості.

При аналізі дебіторської та кредиторської заборгованості товариства, ми виявляємо зростання цих показників в часовому аспекті та їх вплив на фінансовий стан Товариства з обмеженою відповідальністю (ТзОВ), що викликає негативний вплив на його фін. стійкість.

Збільшення дебіторської заборгованості товариства, особливо якщо заборгованість повертається повільно, може вказувати на неплатоспроможність

клієнтів, їх можливе банкрутство та зменшення оборотності коштів. З іншого боку, зростання обсягу реалізації товарів може свідчити про можливі проблеми зі збутом та, можливо, неефективну політику товариства відносно своїх клієнтів. Проте важливо розуміти, що це не завжди є негативним фактором. Якщо заборгованість є нормальною та не простроченою, це не призведе до фінансових труднощів для товариства і не призведе до додаткових фінансових витрат, скорочення прибутку та ризику втрати коштів. Також це може свідчити про те, що товариство здійснює гнучку політику щодо розширення ринків збуту.

Товариству не варто намагатися “закріплювати” гроші за дебіторською заборгованістю, оскільки це може уповільнити обіг капіталу та погіршити його фінансову стійкість. У разі, коли дебіторська заборгованість Товариства зростає, обіг коштів може покращитися, і це сприятиме швидшому отриманню грошей від боржників, що позитивно впливає на ліквідність оборотних коштів.

Основною метою управління дебіторською заборгованістю для товариства є зменшення розміру боргу, особливо терміни платежу якого вже вичерпано, та прискорення отримання заборгованості для максимізації особистого прибутку. У випадку, коли товариство має заборгованість, що вже прострочена, важливо активно застосовувати необхідні стратегії для її стягнення та приділити відповідний час і увагу значним сумах боргу.

Таблиця 3.9 відображає класифікацію методів управління дебіторською заборгованістю з розподілом їх на відповідні групи.

Таблиця 3.9

Методи управління дебіторською заборгованістю підприємства

Методи	Характеристика
Юридичні	Подача позову до суду, претензійна робота, тощо.
Психологічні	Нагадування боржнику по факсу, телефону, пошті про його заборгованість, застосування ЗМІ, або розповсюдження інформації поміж суміжних постачальників.
Економічні	Застосування штрафних санкцій (пеня, штраф, неустойка) за прострочення платежу, призупинення постачання продукції, передача майна та майнових прав в заставу.
Фізичні	Арешт майна особи, яка є боржником.

Для прискорення сплати дебіторської заборгованості лісовим товариствам можливо розглядати можливість надавання знижок клієнтам як за розрахунковий термін, так і за швидкість сплати рахунків. Це може служити стимулом для клієнтів сплачувати свої зобов'язання вчасно. Цей підхід широко використовується в економічно розвинених країнах, оскільки для лісових товариств вигідніше надавати знижку на товар і одночасно отримувати оплату вчасно, ніж втратити на вартості товару через інфляцію.

Додатковими методами для поліпшення управління дебіторською заборгованістю можуть бути застосування передоплати при продажу продукції, комерційних розрахунків з можливістю отримання відсотків за відстрочку платежу та використання факторингу. Факторинг включає в себе продаж права на отримання грошей за рахунками на продукцію банківській установі або факторинговій компанії в обмін на отримання основної суми боргу (за відрахуванням комісійних від банківської установі або факторингової компанії, які залежать від ризику відстрочки платежу, поточного відсотка та умов сплати боргу).

Впровадження вищезазначених заходів буде сприяти товариству в скороченні обсягу боргу і відкривати можливості для використання дебіторської заборгованості в їх операційній та інвестиційній діяльності. Це знову підкреслить важливість оптимізації фінансового стану та поліпшення ефективності управління боргами.

На практиці, реалізація вищезазначених методів рефінансування боргу, таких як обіг векселів, факторинг, овердрафт та інші, не є поширеним явищем в товариствах. Проте вони можуть послужити потужним інструментом для швидкого перетворення дебіторської заборгованості на доступні фінансові ресурси, що дозволить зростити ліквідність та підвищити фінансову стійкість товариства.

У таблиці 3.10 представлені різні шляхи для скорочення обсягу дебіторської заборгованості товариства, які можуть бути важливими у забезпеченні стабільності та фінансового успіху товариства.

Таблиця 3.10

Напрямки мінімізації величини дебіторської заборгованості підприємства

№	Характеристика
1	Визначення рівня ризику несплати дебіторами своїх рахунків, поглиблений аналіз їх платоспроможності, фінансового стану, встановлення певних стандартів їх оцінки та ведення картотеки боржників.
2	Збільшення числа споживачів, що зменшить ризик несплати значним одним чи кількома покупцями, визначення кількості потенційних дебіторів.
3	Вчасне визначення заборгованості, яка є сумнівною.
4	Своєчасне оформлення та надання розрахункових документів.
5	Здійснення претензійної роботи у співпраці з юридичною службою.
6	Припинення відносин з дебіторами, які є порушниками платіжної дисципліни.
7	Систематичне здійснення інвентаризацій заборгованості

Для підвищення ефективності стратегії управління дебіторською заборгованістю ТЗОВ рекомендується встановити максимальну допустиму суму боргу та чітко визначити терміни платежів, які слід дотримуватися. Також важливо встановити оптимальний розмір боргу, який не обмежуватиме фінансові ресурси ТЗОВу та не призведе до проблем у виробничому процесі, постачанні, реалізації продукції або фінансових операціях.

ТЗОВ повинно систематично відстежувати платежі за заборгованістю, переконуючись в тому, що вони здійснюються вчасно та відповідають встановленим термінам, фінансовому стану ТЗОВу та вимогам ринку. У разі виникнення проблемної ситуації з дебіторською заборгованістю, слід заздалегідь розробити процедури для її врегулювання та дотримуватися їх.

У випадку зростання кількості кредиторської заборгованості ТзОВ та зростання строку її погашення, це може вказувати на нестабільний фінансовий стан ТзОВ і може призвести до фінансових труднощів, що може збільшити ризики для інвесторів або постачальників. Збільшення строку погашення боргу не є оптимальним рішенням, оскільки наявність довгострокових зобов'язань може негативно вплинути на репутацію ТзОВ серед контрагентів, призвести до зниження продуктивності персоналу та навіть спровокувати застосування санкцій або покарань з боку фінансових органів тощо.

Погашення боргу вчасно є критично важливим для збереження фінансової стабільності ТзОВ та уникнення негативних наслідків. Залучення кредитних ресурсів ТзОВ має свої переваги та недоліки. З одного боку, це може збільшити можливості та перспективи розвитку ТзОВ, але важливо пам'ятати, що ці кошти слід буде повертати у майбутньому, і ця сума може бути значною.

Розробка ефективної системи управління та скорочення кредиторської заборгованості дозволить ТзОВ знизити ризики, пов'язані з наявністю цієї заборгованості. Отже, зменшення обсягу кредиторської заборгованості є важливим чинником для успішного функціонування товариства на сучасному ринку. Постійний контроль за вчасними розрахунками кредиторської заборгованості в майбутньому надасть можливість послуговатися доступними фінансовими ресурси за більш вигідними умовами.

Моніторинг кредиторської заборгованості ТзОВ передбачає активні заходи з метою максимального зменшення її суми. Подібно до управління дебіторською заборгованістю, важливо передбачати загальну суму кредиторської заборгованості, враховуючи, передусім, стратегічні цілі товариства та основні показники, що відображають його діяльність.

ТзОВ повинно систематично перевіряти рівень заборгованості, особливо у випадках, коли строк погашення вже минув або коли заборгованість потрапила до категорії проблемних. Це дозволяє вчасно визначити обсяг такого боргу та приймати управлінські рішення, використовуючи всі доступні інструменти для його повернення.

Систему аналітичного обліку в товаристві слід структурувати так, щоб оперативно отримувати необхідні дані щодо умов оплати та моменту здійснення платежів. Найбільш ефективним підходом до цього є використання відповідного програмного забезпечення.

Зокрема, розглядається можливість створення в ТЗОВі окремого відділу або виділення спеціалізованого працівника в бухгалтерії для моніторингу дебіторської та кредиторської заборгованості. Прийняття такого рішення повинно базуватися на обґрунтованості та ефективності, оскільки це може вимагати додаткових витрат на утримання цього відділу чи працівника.

У кожному випадку управління заборгованістю ТЗОВ вимагає прийняття чітко визначених, продуктивних та оперативних рішень, адже подальший розвиток та фінансовий стан ТЗОВ в значній мірі залежать від їх наслідків.

Додатково, одним з ключових шляхів поліпшення фін. стану ТЗОВ є досягнення балансу між обсягом дебіторської та кредиторської заборгованості. У таблиці 3.11 наведені способи зменшення дебіторської та кредиторської заборгованості товариства.

Таблиця 3.11

Шляхи зменшення дебіторської та кредиторської заборгованості господарства

№	Характеристика
1	Обґрунтування можливості виникнення дебіторської та кредиторської заборгованості, аналіз замовлень та оформлення розрахунків.
2	Визначення політики, при якій буде надаватись кредит, та термінів інкасації для різних груп дебіторів та кредиторів.
3	Аналіз та ранжування дебіторів і кредиторів залежно від величини закупівель, запропонованих умов сплати та історії кредитних взаємовідносин, визначення невігідних відносно інкасації видів товарів.
4	Контроль взаєморозрахунків з дебіторами та кредиторами за відстроченою чи простроченою заборгованістю, визначення причин виникнення порушень договірної дисципліни та реальної вартості існуючої кредиторської та дебіторської заборгованості підприємства.
5	Своєчасне визначення засобів прискорення оборотності оборотних активів та зменшення величини безнадійних боргів.
6	Забезпечення умов продажу, що гарантуватимуть надходження грошових коштів, а також здійснення прогнозів надходжень на основі

Зазвичай маємо таку ситуацію, коли сума кредиторської заборгованості перевищує дебіторську заборгованість. Це свідчить про ефективне використання фінансових ресурсів в ТЗОВі, оскільки залучених в оборот більше коштів, ніж виводяться з нього. При цьому навіть при наявності дебіторської заборгованості ТЗОВ здатен вчасно виплачувати свої зобов'язання перед кредиторами.

Проте важливо враховувати, що у випадку, коли строк погашення кредиторської заборгованості перевищує час отримання коштів від дебіторської заборгованості, слід з'ясувати причини цієї ситуації. Такий розрив у часових рамках може свідчити про негативний розвиток подій в ТЗОВ і призвести до фінансових труднощів.

У випадку, коли строк погашення дебіторської заборгованості настає швидше, це свідчить про раціональну фінансову поведінку ТЗОВ і його здатність використовувати отримані кошти вчасно для розрахунків з кредиторами.

Питання щодо заборгованості отримує менше уваги в останні часи, і це призводить до безконтрольного зростання заборгованості, включаючи терміни платежів, які вже минули, і це відзначається проблемами в господарській діяльності ТзОВ. У деяких підприємствах кредиторська заборгованість перевищує дебіторську заборгованість в 4-11 разів, хоча за нормативами вона повинна знаходитися в межах 9-21%. Проте, не слід розглядати це занадто негативно, оскільки багато ТЗОВ мають на балансі високоліквідні активи, і виплата заборгованості з них не вплине критично на майбутню діяльність ТзОВ.

Для даного ТзОВ пропонується застосовувати принцип “Домагатися якнайшвидшого погашення дебіторської заборгованості та вирішувати питання кредиторської заборгованості як можна пізніше”.

Висновки до розділу 3

1. Вище проведений аналіз, встановив що найбільше значення дебіторської заборгованості було у 2022 році і становило 36 587 тис.грн. Слід відзначити, що за аналізований період дебіторська заборгованість значно збільшилася, зростаючи з 17 391 тис. грн. у 2020 році до 36 587 тис. грн. у 2022 році. Таким чином, протягом останніх трьох років вона зросла на 19 196 тис. грн., що є негативним показником для ТЗОВ. У своїх рекомендаціях відповідальним працівникам цього напрямку слід підкреслити необхідність активізації заходів з повернення частини коштів на ТЗОВ.
2. Протягом 2020-2022 років кредиторська заборгованість ТЗОВ “Рітейл Україна” значно перевищує дебіторську, вказуючи на активну мобілізацію грошових коштів, але при цьому низький рівень платіжної дисципліни. Термін погашення дебіторської заборгованості не перевищує 23 дні, у той час як час користування кредиторською заборгованістю у 2021 році становить 147 днів. У 2022 році термін використання кредиторської заборгованості скоротився на -57,65 днів.
3. Проведення моніторингу грошових потоків створить умови для забезпечення фінансової стабільності та платоспроможності ТЗОВ, як в поточному, так і у майбутньому. Однією з головних цілей моніторингу дебіторської заборгованості є вчасне виконання укладених договорів,

зокрема щодо строків розрахунків з боржниками. Це допоможе уникнути проблем з ліквідністю в подальшому.

4. Досягнення оптимального співвідношення між величиною дебіторської та кредиторської заборгованості в товаристві можливе завдяки щоденному моніторингу і оперативним заходам у випадку погіршення ситуації. Це призведе до покращення фінансового стану. Зазначені методи скорочення дебіторської та кредиторської заборгованостей призведуть до зменшення їх частки в балансовій структурі, підвищення ефективності обороту коштів і дозволять задовольнити нагальні фінансові потреби.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Після аналізу літературних джерел і нормативно-правових актів, присвячених об'єкту дослідження, стало очевидним, що існують відмінності у визначеннях термінів “дебіторська заборгованість” та “кредиторська заборгованість”. На основі узагальнення цієї інформації, ми пропонуємо власне тлумачення. Дебіторська заборгованість тепер визначається як грошові кошти, які товариство отримує від покупців за постачання товарів або в рахунок реалізації в кредит. Кредиторська заборгованість тепер описується як зобов'язання ТЗОВ перед іншими підприємствами, виникле внаслідок попередніх операцій чи подій, і виражене сумою, яку ТЗОВ повинно сплатити у визначений термін.

В аналізі чинного законодавства зазначено, що визначення заборгованостей в нормативно-правових актах суперечать одне одному. Також виявлено необхідність внесення змін до П(С)БО10 “Дебіторська заборгованість”, в якому варто розглянути розділення визначень довгострокової та короткострокової дебіторської заборгованості, оскільки вони обліковуються на різних бухгалтерських рахунках, що не передбачено чинним стандартом.

З аналізу таблиці 2.3 ми робимо такі висновки. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) у 2020 році становив 281 234 тис.грн. а у 2022 році 582 576 тис.грн. тобто абсолютний приріст за цей період становить 301 342 тис.грн. або 207,15%. Собівартість реалізованої продукції має схожу динаміку так у 2020 році вона становить 217 135 тис.грн. а у 2022 році 463 739 тис.грн., проте приріст тут становить 213,57%. Валовий прибуток також продемонстрував зростання на 54 738 тис.грн. або на 185,40%.

Інші операційні доходи також значно зросли в абсолютному значенні на 2 617 738 тис.грн. або на 577,55%.

Що стосується адміністративних витрат то їх значення також збільшилось протягом аналізованого періоду а саме на 1 054 тис.грн. або на 125,32%.

Значне зростання продемонстрували витрати на збут котрі протягом періоду 2020-2022 років збільшились на 52 089 тис.грн. або на 192,17%.

Інші операційні витрати також демонструють динаміку зростання так станом на 2020 рік вони становили 2 274 тис.грн., а у 2022 році 3 535 тис. грн. тобто вони зросли на 1 261 тис.грн. або на 155,45%

Фінансові витрати протягом аналізованого періоду теж демонструють зростання на 1 406 тис.грн. або 157,88%.

Фінансовий результат до оподаткування демонструє нам збиток який понесло ТЗОВ у 2020 році у розмірі -731 тис.грн., однак вже у наступних роках ТЗОВ вдалось отримати прибуток який у 2021 році становив 431 тис.грн. а у 2022 році 805 тис.грн.

Що стосується чистого прибутку (збитку) то у 2020 році ТЗОВ мало збиток який становив -759 тис.грн., у 2021 році ТЗОВ вже отримало прибуток у сумі +247 тис.грн., а у 2022 році збільшило його до +333 тис.грн., дана динаміка позитивно характеризує діяльність ТзОВ “Рітейл Україна”.

Аналіз таблиці 3.8 вивив, що кредиторська заборгованість протягом аналізованого періоду значно перевищує дебіторську. Це свідчить про те, що ТЗОВ “Рітейл Україна” активно мобілізує грошові кошти, але має низький рівень платіжної дисципліни. Це також відображається у термінах погашення

дебіторської заборгованості та тривалості користування кредиторською заборгованістю. Термін погашення дебіторської заборгованості не перевищує 23 дні, у той час як час користування кредиторською заборгованістю станом на 2021 рік складає 147 днів. Важливо зазначити, що у 2022 році термін використання кредиторської заборгованості скоротився на -57,65 днів.

Впровадження системи моніторингу грошових потоків в ТЗОВ має велике значення для забезпечення не лише щоденної, але й довгострокової фінансової стабільності та платоспроможності. Однією з ключових цілей цього моніторингу є ефективний контроль за дебіторською та кредиторською заборгованістю.

Головною метою моніторингу дебіторської заборгованості, є своєчасне виконання умов укладених договорів щодо строків розрахунків. Це не лише забезпечить регулярну ліквідність в поточний період, але й допоможе уникнути потенційних проблем із фінансами у подальшому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 06.01.2024).
2. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.01.2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 06.01.2024).
3. Цивільний кодекс України № 435-IV від 16.01.2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 06.01.2024).
4. Про фінансовий лізинг: Закон України від 04.02.2021р. № 1201-IX. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 06.01.2024).
5. Про платіжні послуги: Закон України від 30.06.21.р. № 1591-IX. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 06.01.2024).

6. Про обіг векселів в Україні: Закон України від 05.04.01р., № 2374-III. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 06.01.2024).
7. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг: Закон України від 06.07.95р., № 265/95ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 06.01.2024).
8. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999р., № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 06.01.2024).
9. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій № 1591 від 09.12.11р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 06.01.2024).
10. Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні Постанова Правління НБУ від 29.12.2017 № 148 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 06.01.2024).
11. Про затвердження Інструкції про порядок організації касової роботи банками та проведення платіжних операцій надавачами платіжних послуг в Україні Постанова Правління НБУ від 25.09.2018 № 103 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 06.01.2024).
12. НП(С)БО №1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, затверджене наказом Міністерством фінансів України № 73 від 07.02.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 06.01.2024).
13. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №10 “Дебіторська заборгованість”, затверджений наказом МФУ від 08.10.99р. №237. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 06.01.2024).

14. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №11 “Зобов’язання”, затверджений наказом МФУ від 31.01.00р. №20. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 06.01.2024).
15. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №15 “Доходи”, затверджений наказом МФУ від 29.11.99р. №290. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 06.01.2024).
16. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №16 “Витрати”, затверджений наказом МФУ від 31.12.99р. №318. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 06.01.2024).
17. Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку №14 “Оренда”, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28.07.2000р. № 181 зі змінами і доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 06.01.2024).
18. Аналітика та прогнозування соціально-економічних процесів і податкових надходжень: [монографія] / Укладачі: Паянок Т. М., Лаговський В. В., Краєвський В. М. та ін. К.: ЦП «Компринт», 2019. 426 с.
19. Гарасим П. М., Лобода Н. О., Гарасим М. П. Структурна динаміка зобов’язань підприємства як класична обліково-аналітична парадигма. Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». 2014. Вип. 11. Ч. 2. С. 102–110.
20. Глушко А.Д. Управління дебіторською заборгованістю в системі забезпечення ефективної діяльності підприємства. Ефективна економіка. 2018. № 7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua> (дата звернення: 06.01.2024).
21. Глушко А.Д., Грачова А.О. Методичні засади аналізу фінансових результатів діяльності підприємства. Ефективна економіка. 2019. № 6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua> (дата звернення: 06.01.2024)
22. Глушко А.Д., Пиріг Я.М. Методичні засади аналізу дебіторської і кредиторської заборгованостей підприємства. Тези 74-ї наукової конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та

- студентів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Полтава, 25 квітня – 21 травня 2022 р.). Полтава : Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2022. Том 2. С. 386–387. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reposit.nupr.edu.ua> (дата звернення: 06.01.2024)
23. Гнатенко Є. П. Аналіз співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства. Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Економічні науки. 2015. № 1(4). С.38-42.
24. Гнатенко Є. П. Щодо аналізу стану дебіторської та кредиторської заборгованості на підприємстві / Є. П. Гнатенко // Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси. – 2013. – Вип. 10(1) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>. (дата звернення: 06.01.2024)
25. Гуцаленко Л. Є. Облік дебіторської заборгованості: концептуальні основи НП(С)БО та МСФЗ. Ефективна Економіка. 2020. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua> (дата звернення: 06.01.2024)
26. Хомик М. А. Порівняльний аспект обліку дебіторської заборгованості за НП(С)БО та МСФЗ. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Випуск 3(24) / ЖДТУ, Житомир, 2020. С. 503-511. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eztuir.ztu.edu.ua> (дата звернення: 06.01.2024)
27. Дергалюк Б. В. Управління дебіторською заборгованістю як інструмент забезпечення економічної безпеки підприємств в сучасних умовах. Ефективна економіка. 2015. № 9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua> (дата звернення: 06.01.2024)
28. Єдинак Т. С. Проблеми управління дебіторською заборгованістю підприємства в умовах фінансово-економічної кризи / Т. С. Єдинак // Ефективна економіка. – 2012. – № 10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua> (дата звернення: 06.01.2024)

29. Зеленко С. В., Горбатюк О. О. Обліково-аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю за товари, роботи, послуги. Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». 2014. Вип. 11. Ч. 1. С. 65–71.
30. Іванова М.І., Грошелева О.Г., Усатенко О.В. Управління дебіторською заборгованістю промислового підприємства як інструмент забезпечення економічної безпеки. Приазовський економічний вісник. 2020. Випуск 1(18). С. 87–92.
31. Коновалова К.Т., Макарова А.С. Удосконалення обліку кредиторської заборгованості та методи управління нею. Причорноморські економічні студії. 2018. Випуск 34. С. 181–184.
32. Корджиєв А. С., Іонін Є. Є. Дебіторська заборгованість підприємства. Вісник студентського наукового товариства. Випуск 10. Том 1 / Дон. нац. ун-т ім. Василя Стуса, м. Вінниця. 2018. С. 165-169. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://jvestniksss.donnu.edu.ua>. (дата звернення: 06.01.2024)
33. Кручак Л. В. Аналіз стану дебіторської та кредиторської заборгованості суб'єкта господарювання / Л. В. Кручак // Економічний аналіз. – 2016. – Т. 25. – № 2. – С. 93-98 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.tneu.edu.ua> (дата звернення: 06.01.2024)
34. Майборода О. Є. Характеристика сутності та поняття дебіторська та кредиторська заборгованість. Економіка і суспільство. Випуск 15 / Мукачівський державний університет, Мукачево. 2021. С. 396-402. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economyandsociety.in.ua>. (дата звернення: 06.01.2024)
35. Методичні вказівки щодо підготовки та захисту дипломної роботи другого (магістерського) рівня вищої освіти для студентів спеціальності 071 «Облік і оподаткування», галузі знань 07 «Управління та адміністрування» / Укл.: П.М. Гарасим, Г.М. Воляник, Н.І. Колінько, В.О. Мандрик, С.Є. Шутка. Львів: РВВ НЛТУ України, 2023. 48 с.
36. Міронова О. Облік безнадійної дебіторської заборгованості: від створення резерву до списання. Інтерактивна бухгалтерія. 2015. № 57. [Електронний

- ресурс]. – Режим доступу: <https://interbuh.com.ua/ua/documents/ib/5535/62888>
(дата звернення: 06.01.2024)
37. Міщенко Н. Д., Міщук А. І. Кредиторська заборгованість торговельного підприємства: проблеми оцінки та управління. Науковий вісник НЛТУ України. 2016. Вип. 22.3. С. 292–296.
38. Мягких І. М. Методичний підхід до аналізу та оцінки дебіторської та кредиторської заборгованості як складових управління фінансової стійкості авіакомпаній України. Сталий розвиток економіки. 2013. №4 (21). С. 255-262.
39. Облік, аналіз та аудит: [навч. посіб.] / М.С. Білик, А.Г. Загородній, Г.І. Кіндрацька та ін. – К. : Кондор, 2008. – 618 с.
40. Онищенко С., Маслій О., Дрібна А. Оцінювання фінансово-економічної безпеки підприємства критичної інфраструктури. Вісник Хмельницького національного університету. 2022. № 6. Том 1. С. 249– 258. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journals.khnu.km.ua> (дата звернення: 06.01.2024)
41. Попазова О. В. Тенденції змін дебіторської та кредиторської заборгованостей на підприємствах України. Агросвіт. 2015. № 7. С. 40–44.
42. Соломіна Г.В. Забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємництва: [навч. посіб.]. Дніпро : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2018. 234 с.
43. Сопко В. В., Муковіз В. С., Шарапа О. М. Особливості визначення та регулювання обліку кредиторської заборгованості // Глобалізаційні виклики розвитку національних економік: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 19–20 жовтня 2017 р.). Київ : КНТЕУ, 2017. С. 635–647.
44. Статівка М. Г. Особливості визнання та оцінки дебіторської заборгованості на вітчизняних підприємствах відповідно до вимог МСФЗ. Управління розвитком. Збірник наукових робіт. 2012. № 3(124). С. 117-120. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.investplan.com.ua>. (дата звернення: 06.01.2024)

- 45.Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність / Ткаченко Н.М. – [5-те видання]. – К.: Алерта, 2011. – 996 с.
- 46.Ткаченко О.С., Яременко Д.М. Класифікація дебіторської заборгованості як інструмент забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. Облікова, фінансова та управлінська діяльність підприємств в умовах нестійкої економіки: [кол. моногр.] / за заг. ред. І. П. Приходька ; ДДАЕУ. Дніпро : Пороги, 2020. С. 366–375. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.dsau.dp.ua> (дата звернення: 06.01.2024)
- 47.Томчук О. Ф. Аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства. Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Гжицького. 2016. №2 (69). С.160-164.
- 48.Трейтяк І. Проблемні питання обліку дебіторської заборгованості. Економічний і соціальний розвиток України в ХХІ столітті: національна візія та виклики в глобалізації: зб. тез доп. XII Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених (м. Тернопіль, 26-27 берез. 2015 р.). Тернопіль : ТНЕУ, 2015. С. 310–311.
- 49.Чорненька О. Б. Напрями вдосконалення обліку дебіторською та кредиторською заборгованості на підприємствах. Наукові записки. 2016. № 2(53). С. 259–269.
50. Чорненька О.Б. Вплив заборгованості на фінансовий стан суб'єкта господарювання. Економічний простір. 2018. № 136. С. 158–169. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://prostir.pdaba.dp.ua> (дата звернення: 06.01.2024)
- 51.Чорненька О.Б. Управління заборгованістю як фактор забезпечення економічної безпеки підприємства. Наукові записки: наук. техн. зб. Львів: УАД. 2017. Вип. 1(54). С. 170–178.
- 52.Шарапа О. М. Особливості економічного аналізу кредиторської заборгованості підприємства. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. Міжнар. науковий журнал. 2016. Випуск 6. С.91-101.

ДОДАТКИ